

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Centrum školského managementu

Dana Koudelková

**Právní aspekty kvalifikovanosti pedagogických pracovníků
v kontextu řízení škol**

**Legal aspects of the competency of teachers
in the context of school management**

Typ závěrečné práce: bakalářská

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jindřich Kitzberger

2014

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a citovala všechny použité prameny a literaturu. Dále prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 30.3. 2014

.....
podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování panu RNDr. Jindřichu Kitzbergerovi za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

.....
Podpis

ABSTRAKT:

Závěrečná bakalářská práce se zabývá problematikou kvalifikovanosti a vzdělávání pedagogických pracovníků mateřských škol. Dále se zabývá prací ředitelů mateřských škol v oblasti řízení (vytváření podmínek pro studium a organizace provozu mateřských škol v době studia učitelů). Je také zaměřena na hledání souvislostí mezi zájmem o vzdělávání a chystaným kariéřním řádem.

Vychází ze studia příslušných právních předpisů, odborné literatury, která se věnuje možnostem vzdělávání, kompetencím pedagogických pracovníků a jejich získávání, ze studia elektronických dokumentů, příspěvků a článků věnovaných problematice vzdělávání a ze studia příspěvků k problematice připravovaného kariéřního řádu pro pedagogické pracovníky. Práce se opírá o analýzu výsledků dotazníkového šetření, které bylo směřováno k ředitelům a učitelům mateřských škol v okrese Pelhřimov.

Práce přináší poznatky o vzdělanosti učitelů mateřských škol v okrese Pelhřimov, o znalosti možností vzdělávání a o jejich zájmu o další vzdělávání i v souvislosti s připravovaným kariéřním řádem. Dále přináší poznatky o vytváření podmínek pro vzdělávání učitelů řediteli mateřských škol v okrese Pelhřimov a o organizaci provozu školy v době vzdělávání učitelů.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Právní aspekty, odborná kvalifikace, pedagogický pracovník, učitel mateřské školy, ředitel mateřské školy, kompetence učitele mateřské školy, další vzdělávání, kariéřní systém.

ABSTRACT:

The final bachelor's thesis deals with problems of qualification and educating nursery schools pedagogical workers. It also deals with work of nursery schools headmasters in the area of administration (creating conditions for studying and organizing working of nursery schools during teachers' learning). It is also aimed at finding connections between interest in learning and proposed career code.

It results from the research of relevant legal directives, professional literature dealing with learning abilities, pedagogical workers competencies and their gaining; further it results from electronic documents, contributions and articles dedicated to the issues of education and it also results from proposed career code issue for pedagogical workers. The thesis is based on results analysis of a research that was aimed towards nursery schools headmasters and pedagogical workers in Pelhřimov region.

The thesis brings information on erudition of nursery schools teachers in Pelhřimov region and their interest in further education in relation to proposed career code. Further on it brings information on creating conditions for educating teachers of nursery schools in Pelhřimov region by their headmasters and organizing working of the school during teachers' learning.

KEYWORDS:

Legal aspects, professional qualification, pedagogical worker, nursery school teacher, nursery school headmaster, nursery school teacher competences, further education, career system.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

APU	Asociace profese učitelství ČR
AV ČR	Akademie věd ČR
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
ET 2020	Vzdělávání a odborná příprava
EU	Evropská unie
ICT	Informační a komunikační technologie
IPn	Individuální projekty národní
ISCED	International Standard Classification of Education (Mezinárodní klasifikace vzdělávání)
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
SKAV	Stálá konference asociací ve vzdělávání
SŠ	Střední škola
ŠVP	Školní vzdělávací program
VMU	Virtuální manažerská univerzita
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

OBSAH:

Abstrakt, klíčová slova.....	4
Seznam použitých zkratk.....	6
Obsah.....	7
Úvod.....	10
Základní cíl práce.....	11
Přínos práce pro školský management a možnosti dalšího využití.....	11
Teoretická část.....	12
1 Pedagogický pracovník.....	12
1.1 Kdo je pedagogický pracovník – právní vymezení.....	12
1.1.1 Kdo vykonává přímou pedagogickou činnost.....	12
1.1.2 Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka.....	13
2 Učitel.....	13
2.1 Postavení učitele v současné společnosti.....	14
3 Učitel mateřské školy.....	15
3.1 Činnosti učitele mateřské školy vyplývající z formulace v zákoně.....	15
3.2 Povinnosti učitele mateřské školy stanovené RVP PV.....	16
3.3 Kompetence učitele mateřské školy.....	17
4 Vzdělávací politika.....	19
4.1 ET 2020.....	19
4.2 Vzdělávací politika v České republice.....	20
4.2.1 Bílá kniha a vzdělávání učitelů mateřské školy.....	20
4.2.2 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.....	21
4.2.3 Strategie pro vzdělávání 2020.....	22
5 Vzdělávání učitele mateřské školy.....	23
5.1 Získávání odborné kvalifikace učitele mateřské školy – právní předpoklady.....	24
5.2 Příprava učitelů mateřské školy v zahraničí (EU).....	25
5.3 Historický pohled na vzdělávání učitele mateřské školy v České republice.....	26
5.4 Skutečný stav kvalifikovanosti učitele mateřské školy uveřejněný ve výročních zprávách ČŠI.....	27
5.4.1 Údaje o kvalifikovanosti a dalším vzdělávání ve školním roce 2010/2011.....	28

5.4.2	Údaje o kvalifikovanosti a dalším vzdělávání ve školním roce 2011/2012.....	28
5.4.3	Údaje o kvalifikovanosti a dalším vzdělávání ve školním roce 2012/2013.....	28
5.4.4	Závěr.....	29
5.5	Příprava učitele mateřské školy v České republice.....	29
5.5.1	Střední pedagogická škola.....	29
5.5.2	Vyšší odborná škola.....	30
5.5.3	Pedagogická fakulta.....	30
6	Profesní rozvoj učitele.....	30
6.1	Další vzdělávání pedagogických pracovníků – právní vymezení.....	31
6.1.1	Prohlubování kvalifikace.....	31
6.1.2	Zvyšování kvalifikace.....	31
6.1.3	Kvalifikační dohoda.....	32
6.1.4	Instituce dalšího vzdělávání.....	33
7	Kariérní růst učitele.....	34
7.1	Kariérní systém – historický pohled.....	34
7.2	Kariérní systém - právní vymezení.....	35
7.2.1	Druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	36
7.2.2	Podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	36
7.2.3	Způsob ukončení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	37
7.2.4	Podmínky zařazování pedagogických pracovníků do kariérních stupňů.....	37
8	Tvorba kariérního řádu.....	38
8.1	IPn Kariérní systém učitelů.....	38
8.2	Odborná diskuse k projektovému záměru Kariérní systém.....	39
8.3	Připomínky k návrhu Kariérního systému.....	41
8.3.1	Připomínky SKAV, o.s. k návrhu koncepce nového kariérního řádu.....	42
8.3.2	Stanovisko Rady APU.....	42
8.3.3	Obavy českých učitelů.....	43
8.4	Kariérní systém na Slovensku.....	44
8.4.1	Porovnání.....	45

Výzkumná část.....	46
9 Cíl výzkumu.....	46
9.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky.....	46
9.2 Proměnné a ověřovaná tvrzení.....	46
9.3 Výzkumné metody.....	47
9.4 Výzkumný vzorek.....	48
9.5 Organizace výzkumu.....	48
9.6 Sběr dat.....	48
9.7 Počet oslovených škol.....	48
9.8 Počet zapojených škol.....	49
9.9 Struktura vyhodnocení údajů získaných v dotazníkovém šetření.....	49
10 Úvodní struktura.....	50
10.1 Úvodní struktura – pracovní zařazení respondentů.....	50
10.2 Úvodní struktura – doba pedagogické praxe respondentů.....	50
10.3 Úvodní struktura – velikost školy, ve které respondenti pracují.....	51
11 Vyhodnocení dotazníku pro učitele mateřské školy.....	52
11.1 Výzkumná otázka 1, tvrzení 1.....	52
11.2 Výzkumná otázka 2, tvrzení 2.....	55
11.3 Výzkumná otázka 1, tvrzení 3.....	57
11.4 Výzkumná otázka 3, tvrzení 4.....	60
11.5 Výzkumná otázka 3, tvrzení 5.....	62
12 Vyhodnocení dotazníku pro ředitele mateřské školy.....	64
12.1 Výzkumná otázka 4.....	64
12.2 Výzkumná otázka 4, tvrzení 6.....	66
12.3 Výzkumná otázka 4, tvrzení 7.....	68
12.4 Výzkumná otázka 4, tvrzení 8.....	70
Závěr.....	72
Seznam použité literatury a elektronických dokumentů.....	74
Příloha č. 1 – Dotazník pro učitele mateřské školy.....	77
Příloha č. 2 – Dotazník pro ředitele mateřské školy.....	80

ÚVOD

V současné době je velmi diskutována otázka kvalifikovanosti pedagogických pracovníků všech typů škol. Současné právní předpisy přesně stanovují předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka, mezi nimiž je také definována odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost, kterou pedagogický pracovník vykonává. Přesto v některých regionech pracuje poměrně vysoké procento nekvalifikovaných učitelů, a to na všech stupních škol.

V mateřských školách je tato situace podobná, v posledních letech se zhoršuje také z důvodu nárůstu počtu dětí a zvyšování počtu tříd. Kromě této skutečnosti vzrostly povinnosti učitele a také požadavky na jejich kompetence. K zajištění co nejvyšší kvality vzdělávání je nutné zajistit maximální kvalifikovanost učitelů, co nejlepší přípravu a další profesní rozvoj. V aktivaci zájmu učitelů o vzdělávání by měl pomoci připravovaný Kariérní řád pro učitele, který by měl umožnit celoživotní zvyšování kvality jejich práce v návaznosti na motivující systém odměňování.

Často se také hovoří o nutnosti vysokoškolského vzdělání pro učitele mateřských škol a o jeho podpoře. V praxi je však patrný rozpor mezi potřebou vysokoškolsky vzdělaných pedagogů, jejich zájmem o studium a skutečným vytvářením podmínek pro studium. Tato práce by mohla přivést učitele mateřských škol v okrese Pelhřimov k zamyšlení se nad sebevzděláváním a probudit v nich tak aktivní přístup k tomuto problému.

V práci je popsáno, jaké požadavky na kvalifikovanost a další profesní rozvoj stanovují právní předpisy, jaký je současný stav kvalifikovanosti a potřeby vzdělávat se. Je postupováno od vymezení pojmu pedagogický pracovník, učitel, učitel mateřské školy. Je zmíněna vzdělávací politika České republiky, zásadní část pojednává o vzdělávání učitele mateřské školy – získávání odborné kvalifikace, skutečném stavu kvalifikovanosti, profesním rozvoji učitele v průběhu praxe. Je věnována pozornost také přípravě kariérního systému.

ZÁKLADNÍ CÍL PRÁCE

Základním cílem práce je zjistit, zda učitelky mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání, zda mají o vzdělávání zájem a zda je při rozhodování o dalším vzdělávání ovlivňuje příprava kariérního řádu.

Dále pak zjistit, zda a jak ředitelé mateřských škol vytvářejí podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

PŘÍNOS PRÁCE PRO ŠKOLSKÝ MANAGEMENT A MOŽNOSTI DALŠÍHO VYUŽITÍ VÝSTUPU

Během práce budou zjišťovány postoje pedagogických pracovníků mateřských škol v okrese Pelhřimov k dalšímu vzdělávání před přijetím kariérního řádu pro pedagogické pracovníky. Po přijetí kariérního řádu bude možné porovnat názory pedagogů a sledovat jejich posun. V budoucnu bude možné zjistit, zda přijetí kariérního řádu pozitivně ovlivnilo názor na nutnost vzdělávání či nikoli a zda se učitelé ztotožní s požadavkem celoživotního vzdělávání.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pedagogický pracovník

Obecně je za pedagogického pracovníka považován ten, kdo koná přímou výchovnou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává vzdělávací činnost, nebo je ředitelem školy.¹

1.1 Kdo je pedagogický pracovník – právní vymezení

Formulaci z pedagogického slovníku lze podpořit přesnou citací zákona:

Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.²

V citovaném textu je uvedena definice přímé pedagogické činnosti. Jedná se tedy o činnost, při které je vykonávána přímá vyučovací činnost nebo přímá výchovná činnost nebo přímá speciálně pedagogická činnost nebo přímá pedagogicko-psychologická činnost přímým působením na vzdělávaného. Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka jsou dále uvedeny v kapitole 1.1.2.

Pedagogickým pracovníkem je také ředitel, protože jedním z předpokladů pro výkon činnosti ředitele školy je také splnění předpokladů pro výkon činnosti pedagogického pracovníka.³

1.1.1 Kdo vykonává přímou pedagogickou činnost

V zákoně je také uvedeno, kdo vykonává přímou pedagogickou činnost, to znamená kdo je pedagogickým pracovníkem. Citace:

¹ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J., Pedagogický slovník, s. 196.

² Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb.

³ Ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb.

Přímou pedagogickou činnost vykonává

- a) učitel,*
- b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,*
- c) vychovatel,*
- d) speciální pedagog,*
- e) psycholog,*
- f) pedagog volného času,*
- g) asistent pedagoga,*
- h) trenér,*
- i) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně,*
- j) vedoucí pedagogický pracovník.⁴*

Z kategorií pedagogických pracovníků je později věnována pozornost kategorii učitel - učitel mateřské školy.

1.1.2 Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

Pedagogický pracovník musí splňovat předpoklady stanovené zákonem. Citace:

Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- a) je plně způsobilý k právním úkonům,*
- b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- c) je bezúhonný,*
- d) je zdravotně způsobilý a*
- e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.⁵*

V zákoně je stanoveno, jakým vzděláním pedagogický pracovník požadovanou odbornou kvalifikaci získá a to podle jednotlivých kategorií.⁶ Pro účely této práce není nutné se jim podrobně věnovat. Pro kategorii učitel mateřské školy jsou požadavky na získání odborné kvalifikace uvedeny v kapitole 5.1.

2 Učitel

V širším slova smyslu je učitel jedním z hlavních aktérů vzdělávání. Především na učiteli závisí výsledky vzdělávání. Úkolem učitele je spoluvytvářet vzdělávací prostředí, klima třídy, organizovat a koordinovat činnost žáků (dětí, studentů), řídit a hodnotit

⁴ Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 563/2004 Sb.

⁵ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb.

⁶ Ustanovení § 6 – 21 zákona č. 563/2004 Sb.

proces učení a jeho výsledky. Významné jsou také sociální role učitele v interakci se žáky, v učitelském týmu, ve spolupráci s rodiči a veřejností. Učitelé jsou rozděleni do kategorií, které souvisí se stupněm a typem škol, v nichž působí a s oborem, kterému vyučují.⁷ Jednou z kategorií je učitel mateřské školy.

2.1 Postavení učitele v současné společnosti

V současné době se velmi zásadně změnilo postavení učitele ve společnosti. Na učitele jsou kladeny vysoké nároky po odborné stránce, ale musí zvládat i spoustu dalších úkolů. Mezi ně například patří i znalost metod, vzbuzování zájmu o vědění, umění komunikace, umění práce s novými technologiemi. Postavení učitele se liší podle toho, ve které zemi žije a pracuje a také podle toho, na jakém stupni školy pracuje. Postavení učitele ve společnosti je určováno mnoha faktory. Jsou to zejména vzdělanostní předpoklady pro výkon učitelské profese (je uváděno, že všichni učitelé by měli mít vysokoškolské vzdělání), ekonomická hlediska (výška platu, materiální podmínky ve školách), morální požadavky (vzorce chování, kterými se učitel ve škole i ve společnosti musí řídit). Očekávání veřejnosti učitele výrazně ovlivňuje. V České republice je prestiž učitelského povolání poměrně vysoká, občané dlouhodobě řadí učitele do první poloviny žebříčku prestiže povolání.⁸ Toto tvrzení je možné podložit šetřením, které realizovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v červnu roku 2013. Z výstupu z tohoto výzkumu je zřejmé, že prestiž učitelského povolání je vysoká, učitel na vysoké škole se umístil na čtvrtém místě, učitel na základní škole na místě pátém z celkového počtu 26 předložených profesí. Povolání učitele mateřské školy v tomto šetření nebylo nabízeno.⁹ Z citované tiskové zprávy lze dále zjistit, že za období od roku 2004 do roku 2013 prestiž povolání učitel na vysoké škole poklesla ze 3. místa na 4. místo a prestiž povolání učitel na základní škole taktéž klesla, a to ze 4. místa na 5. místo.

Jiný výzkum¹⁰ ukazuje, že veřejnost hodnotí učitelskou profesi pro společnost jako užitečnou. Učitelé se umístili v žebříčku hodnocení užitečnosti na druhém místě hned za lékaři. Mezi učiteli na jednotlivých stupních škol jsou minimální rozdíly. Pouze s větším odstupem jsou hodnoceni pedagogové mateřských škol. Podobně je ve stejném

⁷ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*, s. 326.

⁸ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*, s. 286.

⁹ *Prestiž povolání-červen 2013 : tisková zpráva EU 130903 3.9.2013* [online]. Praha : Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR 2013 [cit. 2013-10-18]. Dostupné na WWW: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7054/f3/eu130903.pdf>.

¹⁰ WALTEROVÁ, E.; ČERNÝ, K.; GREGER, D. aj., *Školství – věc (ne)veřejná?*, s.232 – 235.

materiálu hodnocena náročnost práce učitelské profese. Učitelé se umístili na třetím místě hned za lékaři a právníky, mezi učiteli na jednotlivých stupních škol jsou malé rozdíly. Pouze učitelé MŠ jsou hodnoceni s větším odstupem. Na základě provedených výzkumů je v uvedeném materiálu definován pojem ideální učitel. Citace: *Ideální učitel by měl být dle převládajících názorů především odborníkem v oboru, který vyučuje. Očekává se také velmi silně, že by měl být vzorem svým žákům z hlediska ztělesněných hodnot, postojů a chování.*¹¹

Prestiž učitelského povolání je vysoká, i když v poslední době zaznamenala mírný pokles. Aby nedocházelo k dalšímu poklesu, musí na sobě učitelé stále pracovat. Sebevzdělávání, od individuálního až po různé typy studia, je jednou z forem práce na sobě samém.

3 Učitel mateřské školy

Učitel mateřské školy je jednou z kategorií profese učitel. Vykonává přímou pedagogickou činnost, je pedagogickým pracovníkem.

3.1 Činnosti učitele mateřské školy vyplývající z formulace v zákoně

Činnosti učitele MŠ nejsou v zákoně uvedeny, ale při stanovení povinností je možné vycházet ze znění paragrafu 33 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. V tomto paragrafu jsou uvedeny cíle předškolního vzdělávání. Citace:

*Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání pomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.*¹²

Učitel mateřské školy tedy:

- Podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku.
- Podporuje citový, tělesný a rozumový rozvoj dítěte.

¹¹ WALTEROVÁ, E.; ČERNÝ, K.; GREGER, D. aj., Školství – věc (ne)veřejná?, s. 241.

¹² Ustanovení § 33 zákona č. 561/2004 Sb.

- Přispívá k osvojování základních pravidel chování.
- Vštěpuje dětem základní životní hodnoty.
- Pěstuje mezilidské vztahy.
- Vytváří předpoklady pro další (v pojetí současné společnosti celoživotní) vzdělávání.
- Pomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dítěte v předškolním věku.
- Poskytuje nebo zajišťuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Při výčtu těchto činností je jisté, že učitel mateřské školy musí být odborníkem v mnohých oblastech.

3.2 Povinnosti učitele mateřské školy stanovené RVP PV

Povinnosti předškolního pedagoga, a to velmi rozsáhlé, jsou určeny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání.¹³

Zde je uvedeno, že předškolní pedagog odpovídá za to, že:

- Jím zpracovaný Školní vzdělávací program (Třídní vzdělávací program) je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.
- Program pedagogických činností je cílevědomý a plánovaný.
- Je pravidelně sledován průběh předškolního vzdělávání a hodnoceny jeho podmínky a výsledky.

Předškolní pedagog vykonává odborné činnosti:

- Analyzuje věkové a individuální potřeby dětí a v rozsahu těchto potřeb zajišťuje profesionální péči o děti, jejich výchovu a vzdělávání.
- Realizuje individuální a skupinové vzdělávací činnosti směřující k rozvoji dětí.
- Samostatně projektuje výchovné a vzdělávací činnosti, využívá odborných metodik, plánuje a provádí individuální činnosti s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Provádí evaluační činnosti a výsledky evaluace samostatně uplatňuje v procesu vzdělávání.
- Provádí poradenskou činnost pro rodiče ve věcech výchovy a vzdělávání dětí.
- Analyzuje vlastní vzdělávací potřeby a naplňuje sebevzdělávacími činnostmi.
- Eviduje názory, přání a potřeby partnerů ve vzdělávání a reaguje na ně.

¹³ SMOLÍKOVÁ, K.; aj., Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, s. 44 – 45.

Předškolní pedagog vede vzdělávání tak:

- Aby se děti cítily ve fyzické, psychické i sociální pohodě.
- Aby se rozvíjely v souladu se svými schopnostmi a možnostmi.
- Aby měly dostatek podnětů k učení.
- Aby pociťovaly radost z učení.
- Aby bylo posilováno jejich sebevědomí.
- Aby děti měly možnost vytvářet a rozvíjet vzájemné vztahy.
- Aby byl stimulován rozvoj řeči a jazyka.
- Aby byly seznamovány se vším, co je pro jejich život důležité.
- Aby děti dostaly speciální pomoc, pokud ji potřebují.

Ve vztahu k rodičům předškolní pedagog:

- Pěstuje vztahy mezi školou a rodiči.
- Umožňuje rodičům přístup do třídy a účastnit se činností.
- Umožňuje rodičům účastnit se tvorby programu školy a jeho hodnocení.
- Vede s rodiči dialog o dítěti, jeho prospívání, rozvoji a učení.

Výčet povinností a činností učitele mateřské školy je velmi obsáhlý a nabízí se otázka, zda je dokáže současný systém vzdělávání po všech stránkách připravit. Nezastupitelnou roli hraje bezpochyby další vzdělávání v průběhu profesní kariéry.

3.3 Kompetence učitele mateřské školy

Hovoříme-li o kompetencích učitele, máme na mysli soubor vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro výkon učitelské profese. Patří k nim kompetence pedagogické a didaktické, oborově předmětové, diagnostické a informační, sociální, psychosociální a komunikační, manažerské a normativní, profesně a osobnostně kultivující.¹⁴ Tento výčet kompetencí lze specifikovat pomocí konkrétních činností, které si lze pod těmito kompetencemi představit a které je možné použít jako další příklad činností, které by měl učitel mateřské školy ovládat. Lze očekávat, že právě tyto kompetence získá učitel mateřské školy při přípravě na povolání (získáváním odborné kvalifikace) a dále je bude rozvíjet při systematickém sebevzdělávání v průběhu celé profesní kariéry. Uvedené profesní kompetence se vztahují přímo k profesi učitele mateřské školy.

Kompetence pedagogická:

¹⁴ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J., Pedagogický slovník, s. 129.

- Učitel ovládá procesy a podmínky výchovy.
- Zná psychologické, sociální a multikulturní aspekty.
- Orientuje se v kontextu výchovy a vzdělávání.
- Zná vzdělávací soustavu a trendy ve vzdělávání.
- Podporuje rozvoj individuálních potřeb v zájmové oblasti.
- Má znalosti o právech dítěte a respektuje je.

Kompetence didaktická a psychodidaktická:

- Ovládá strategii výchovy a učení v teoretické i praktické rovině.
- Dokáže využívat různé metody ve výchovně-vzdělávací činnosti a umí je přizpůsobit individuálním potřebám dětí a požadavkům konkrétní školy.
- Má znalosti o RVP a umí vytvářet školní (třídní) vzdělávací program a projektovou nabídku vzdělávání.
- Má znalosti o teoriích hodnocení, umí využívat nástroje hodnocení.
- Umí využívat ICT pro podporu učení dětí.

Kompetence předmětová:

- Učitel má osvojeny systematické znalosti z oboru předškolní pedagogika a jí příbuzných věd.
- Dokáže přenést poznatky z příslušných vědních oborů do výchovně-vzdělávací činnosti.
- Umí vyhledávat informace především v rámci svého oboru.
- Ovládá uživatelskou úroveň práce s ICT.

Kompetence diagnostická a intervenční:

- Učitel umí použít prostředky pedagogické diagnostiky.
- Dokáže diagnostikovat sociální vztahy.
- Identifikuje děti se specifickými potřebami a vzdělávací činnost vhodně přizpůsobí.
- Umí pracovat s nadanými dětmi.
- Dokáže rozpoznat sociálně patologické jevy, zná možnosti prevence a nápravy.
- Umí řešit školní výchovné situace a problémy.

Kompetence sociální, psychosociální a komunikační:

- Učitel vytváří příznivé klima ve třídě.
- Ovládá prostředky socializace dětí.
- Orientuje se v náročných sociálních situacích.

- Ovládá prostředky pedagogické komunikace.
- Dokáže se orientovat v problematice rodinné výchovy.

Kompetence manažerská a normativní:

- Má základní znalosti o zákonech i dalších normách, které se vztahují k jeho profesi.
- Orientuje se ve vzdělávací politice.
- Je schopen reflexe své práce.
- Ovládá potřebné administrativní úkony.
- Umí vést třídní dokumentaci.
- Umí organizovat vzdělávací proces.
- Dokáže pracovat v týmu a efektivně spolupracovat.
- Umí vytvářet projekty.

Kompetence profesně a osobnostně kultivující:

- Má široký rozsah všeobecných znalostí, které dokáže vhodně využívat.
- Zná profesní etiku a umí profesi reprezentovat.
- Umí argumentovat a obhajovat své pedagogické postupy.
- Je schopen sebereflexe.
- Dokáže reagovat na změny výchovně-vzdělávacích podmínek.¹⁵

4 Vzdělávací politika

O kvalitu vzdělávání usiluje především stát. Na státní úrovni jsou stanovovány a zpracovávány cíle a dlouhodobé záměry vzdělávání. V mé práci se dále soustředím především na část státní politiky, která se týká počátečního vzdělávání učitelů a učitelů mateřských škol a jejich dalšího vzdělávání.

Vzdělávací politika v České republice vychází z cílů stanovených EU.

4.1 ET 2020

Dokument Vzdělávání a odborná příprava 2020 (ET 2020) je novým strategickým rámcem pro vzdělávání a odbornou přípravu v Evropské unii. Jeho cílem je podporovat členské státy unie v dalším rozvoji jejich systémů vzdělávání a odborné přípravy. Rámec je zaměřen na všechny úrovně vzdělávání.

¹⁵ SYSLOVÁ, Z., Profesionální kompetence učitele mateřské školy, s. 40 – 42.

V tomto dokumentu jsou stanoveny čtyři strategické cíle vzdělávání v členských státech Evropské unie. Důraz je kladen na celoživotní učení, zavedení flexibilních výukových přístupů, atraktivnost a účinnost vzdělávání a odborné přípravy, podporu dalšího učení, poskytování vysoce kvalitního vzdělávání v raném věku a zlepšení úrovně odborné přípravy.

Strategické cíle vzdělávání a odborné přípravy stanovené dokumentem ET 2020:

- Realizovat celoživotní učení a mobilitu.
- Zlepšit kvalitu a efektivitu vzdělávání a odborné přípravy.
- Podporovat spravedlnost, sociální soudržnost a aktivní občanství.
- Zlepšit kreativitu a inovace včetně podnikatelských schopností na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy.¹⁶

4.2 Vzdělávací politika České republiky

O potřebě vysokoškolského vzdělávání pro učitele mateřských škol se hovoří dlouho. První požadavek na vysokoškolské vzdělávání učitelů zazněl již v roce 1920. Objevil se v návrhu školského zákona, nebyl však schválen. Další pokus o zavedení vysokoškolského vzdělávání pro učitele mateřské školy proběhl v roce 1945. Byla vypracována koncepce předškolní výchovy jako součást vzdělávacího systému a tomu měla odpovídat i vysokoškolská příprava učitelů mateřské školy. V roce 1946 byly zřízeny při všech univerzitách pedagogické fakulty, pro učitele mateřské školy byla otevřeno čtyřsemestrální studium. Tento trend však zastavila politická situace po roce 1948. V roce 1949 bylo vysokoškolské vzdělávání učitelů mateřské školy zrušeno. Po dlouhá léta se vzdělávali na pedagogických gymnáziích a později na středních pedagogických školách.¹⁷ Ke změně pohledu na vzdělávání učitelů mateřské školy došlo v roce 2001, kdy byl vydán zásadní dokument Národní program rozvoje vzdělávání v České republice pro období 2001 – 2010, tzv. Bílá kniha.

4.2.1 Bílá kniha a vzdělávání učitelů

Bílá kniha je Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Tento dokument formuluje strategické linie vzdělávací politiky. Stanovuje šest základních cest, jednou z nich je linie směřující k podpoře proměny pedagogických činností. Určuje tyto směry:

¹⁶ ET 2020 : dokument Strategie vzdělávání 2020 [online]. Praha : MŠMT [cit. 2013-12-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.vzdelavani2020.cz/et2020.html>>.

¹⁷ PAVLOVSKÁ, M.; SYSLOVÁ, Z.; ŠMAHELOVÁ, B., Dějiny předškolní pedagogiky, s. 62 – 63.

- Podporovat proměnu v pojetí a výkonu pedagogické činnosti ve všech vzdělávacích institucích.
- Posilovat sociálně-profesní postavení pedagogických a akademických pracovníků.
- Zvýšit kvalitu jejich přípravného a dalšího vzdělávání.
- Vytvořit podmínky pro jejich kariérní růst a vyšší motivaci k osobnímu zdokonalování a týmové spolupráci.

V části, která se věnuje předškolnímu vzdělávání je k problematice vzdělávání učitelů mateřské školy uvedeno. Citace:

Vzhledem k potřebě zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností pedagogů v předškolním vzdělávání zajistit jejich vysokoškolské vzdělávání na úrovni bakalářského studia na pedagogických fakultách univerzit nebo na vyšších odborných školách s akreditací pro bakalářské studium. Toto opatření chápat jako snahu o zvýšení jejich sociálního a profesního statusu.¹⁸

V tomto dokumentu zazněl také požadavek na zajištění vzniku nového studijního oboru pro přípravu předškolních pedagogů a programů pro pedagogy z praxe a na rozvoj jiných forem dalšího vzdělávání v rámci pedagogických center. Další požadavek se týkal transformace středních pedagogických škol na střední školy se všeobecně vzdělávacími programy a s případným pedagogickým zaměřením bez poskytování plné učitelské kvalifikace. K tomuto kroku nedošlo - na středních pedagogických školách studenti i nadále získávají odbornou kvalifikaci pro činnost učitele mateřské školy.

4.2.2 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2011-2015)

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy pro období 2011-2015 je významným strategickým dokumentem MŠMT. Je zpracován a vydán na základě § 9 zákona č. 561/2004 Sb. Základním principem tohoto dokumentu je zvýšit kvalitu a efektivitu ve vzdělávání a tím také konkurenceschopnost České republiky v mezinárodním porovnání. Určuje strategie rozvoje regionálního školství, stanovuje podporované oblasti a financování regionálního školství. Mezi podporované oblasti patří také podpora pedagogickým pracovníkům.

V dokumentu je hodnocena práce učitele v posledním období jako daleko náročnější než v minulosti. Vzrostly nejen povinnosti, ale také požadavky na kompetence učitele.

¹⁸ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha, s. 19, 46 – 47.

V dokumentu se uvádí, že kvalifikovaní a vysoce motivovaní učitelé jsou nejdůležitějším článkem při vzdělávání nastupující generace, proto je důležité zajistit pro ně co nejlepší přípravu a profesní rozvoj. Důležitým předpokladem pro motivaci učitele je zajištění perspektivy kariérního postupu podle funkční specializace a kvalifikačních úrovní, zkvalitnění přípravy na vysokých školách a vybudování motivujícího systému profesního rozvoje.

V počátečním vzdělávání pedagogických pracovníků je třeba připravit změnu struktury, obsahu a organizace výuky tak, aby se budoucí učitelé již na vysoké škole seznamovali s kurikulární reformou, rámcovými vzdělávacími programy a klíčovými kompetencemi. Je třeba zvýšit podíl vlastní pedagogické praxe ve studijním programu. V návaznosti na počáteční vzdělávání je třeba zajistit také systematickou podporu začínajících učitelů prostřednictvím uvádějících učitelů. Pro vzdělávání nekvalifikovaných učitelů je třeba zajistit dostatečnou nabídku distančních a kombinovaných forem studia.

Pro další zajištění profesního rozvoje je nutné vytvořit efektivní systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, stanovit podmínky, způsob hodnocení a financování celoživotního profesního rozvoje. Další vzdělávání učitelů je třeba obohatit o různé formy individuálního metodického vedení, jako je mentoring, koučování, využití videotréninku, využití názorného příkladu při hospitacích a návštěvách škol a využití vzájemného učení a spolupráce učitelů i celých škol.¹⁹

4.2.3 Strategie pro vzdělávání 2020

V lednu 2013 zahájilo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy veřejnou diskusi k dokumentu Hlavní směry strategie vzdělávací politiky do roku 2020. K přípravě tohoto dokumentu proběhlo pět tématických diskuzí u kulatého stolu. Roli a významu učitele jako předpokladu kvalitní výuky byl věnován jeden z nich. Hlavními zamýšlenými opatřeními ministerstva jsou tato opatření:

- Zdůraznit roli učitele jako pomáhající profese zaměřené na podporu žáka v průběhu jeho vzdělávací cesty.
- Proměnit roli učitelů revizí systému jejich počáteční přípravy.
- Zlepšit profesní přípravu učitelů posílením objemu praktické složky, úpravou kurikula pedagogických oborů, vymezením jasného standardu učitele.

¹⁹ *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2011-2015) : dokument čj.:20271/2010-20* [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011 [cit 2013-12-10]. Dostupné na WWW: < http://skolstvi.cirkev.cz/_d/Dlouhodoby-zamer-MSMT-2011-15.pdf>.

- Podpořit profesní rozvoj učitelů zaváděním podpůrných mechanismů (mentoring), podpořit další vzdělávání a sdílení dobré praxe a oddělit administrativní úkony od pedagogické práce.
- Podporovat pedagogickou přípravu a profesní rozvoj vyučujících vysokých škol.
- Podporovat učitelství jako elitní a atraktivní povolání stanovením jasné kariérní perspektivy profese učitele.

V tomto textu jsou pod pojmem učitel zahrnuti pedagogičtí i akademičtí pracovníci. Opatření nejsou dělena podle kategorií pedagogických pracovníků. Týkají se všech, tedy i učitelů mateřské školy.²⁰

5 Vzdělání učitele mateřské školy

V současné době je v odborných kruzích diskutována potřeba vysokoškolského vzdělání pro učitele MŠ. Zora Syslová²¹ uvádí, že *učitel mateřské školy by měl být vysokoškolsky vzdělaným profesionálem, neboť kurikulární reforma vyžaduje zásadní proměnu pojetí celé učitelské profese*. Vzhledem k náročnosti požadavků, které jsou na učitele kladeny (jsou uvedeny v kapitolách 3.2 a 3.3) po zavedení Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání do praxe škol, potřebuje učitel získat velké množství nových znalostí a dovedností. Patří mezi ně:

- Znalost cílů a obsahu předškolního vzdělávání (RVP PV).
- Znalost kontextu kurikulární reformy.
- Znalost zákona.
- Znalost podmínek a strategií pro vzdělávání předškolních dětí.
- Znalost zásad komunikace.
- Znalost možností a potřeb dětí a vývojových zákonitostí.
- Znalost technik sebereflexe.²²

Autorka si ve svém textu klade otázku, zda pro tak náročné povolání dostačuje středoškolská příprava. Z dosud nastudované literatury vyplývá, že vysokoškolské vzdělání je pro učitele mateřské školy žádoucí a nutné.

²⁰ *Hlavní směry strategie vzdělávací politiky do roku 2020 : Vstupní materiál do veřejné konzultace k přípravě Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020* [online]. Praha, leden 2013 : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2013-11-10]. Dostupné na WWW: <http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/hlavni-smery-strategie-vzdelavaci-politiky-cr-2020.pdf>.

²¹ SYSLOVÁ, Z. Profesní kompetence učitele mateřské školy, s. 23.

²² SYSLOVÁ, Z., Profesní kompetence učitele mateřské školy, s. 22.

Zda mají učitelé o vzdělávání na vysoké škole zájem, bude ověřeno ve výzkumné části práce pomocí otázek v dotazníku.²³

V další části uvedu, jaké možnosti získání odborné kvalifikace má v současné době učitel mateřské školy. Předškolní pedagog v České republice má několik možností, jak odbornou kvalifikaci získat. Vzdělávání učitelů mateřské školy probíhá na úrovni vyšší sekundární, postsekundární a na úrovni prvního stupně terciárního vzdělávání. Tyto možnosti jsou definovány v zákoně o pedagogických pracovnících.

5.1 Získání odborné kvalifikace učitele mateřské školy – právní předpoklady

Získávání odborné kvalifikace pedagogických pracovníků je určeno zákonem o pedagogických pracovnících, a to podle jednotlivých kategorií pedagogických pracovníků. Ze zákona č. 563/2004 Sb.²⁴ cituji odstavec 1 paragrafu 6, kde je stanoveno, jakým způsobem může získat odbornou kvalifikaci učitel mateřské školy. Získání odborné kvalifikace je možné několika způsoby - písmeno a) až g). Citace:

Učitel mateřské školy získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy,*
- b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy nebo vychovatelství nebo pedagogiku volného času nebo studijního oboru pedagogika a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,*
- c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,*
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělávání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,*

²³ Otázky použité v dotazníku: Uvažujete o tom, že si v horizontu pěti let zvýšíte kvalifikaci a proč? Kde se chcete dále vzdělávat?

²⁴ Ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb.

- e) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,*
- f) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělávání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vykonáním jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na pedagogiku předškolního věku, nebo*
- g) *vzděláním podle odstavce 2 písm. a) nebo b).*

V odstavci 2 paragrafu 6 zákona o pedagogických pracovnících jsou stanoveny možnosti získání odborné kvalifikace učitele mateřské školy, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Podle znění v odstavci 1 písm. g) je toto též způsob získání odborné kvalifikace pro učitele mateřské školy. Cituji odstavec 2 písm. a) a b):

Učitel mateřské školy, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, získává odbornou kvalifikaci

- a) *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku,*
- b) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělávání zaměřeném na speciální pedagogiku.*

Jaká je aktuální kvalifikovanost učitelů mateřské školy v okrese Pelhřimov, bude zjišťováno ve výzkumné části.²⁵

5.2 Příprava učitele mateřské školy v zahraničí (EU)

Pro porovnání uvedu příklady vzdělávání učitelů předškolního vzdělávání v zemích EU tak, jak uvádí Zora Syslová.²⁶ Ve většině států však v současné době probíhají reformy, proto jsou tyto údaje jen orientační. Na Maltě a v Rumunsku se uplatňuje pouze sekundární vzdělávání. Souběžná příprava SŠ a VŠ existuje v několika zemích. V Belgii, Dánsku, Irsku, Lucembursku, Nizozemsku, Portugalsku, Švýcarsku, Maďarsku a Polsku jsou předškolní pedagogové vzdělávání pouze na úrovni terciární neuniverzitní. V Bulharsku, Finsku, Itálii, Řecku, Španělsku, Švédsku a Velké Británii

²⁵ Otázka položená v dotazníku: Kde a kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci pro práci učitele mateřské školy?

²⁶ SYSLOVÁ, Z., Profesionální kompetence učitele mateřské školy, s. 23.

probíhá terciární univerzitní příprava. Například v Anglii a Nizozemsku se prolíná příprava pro preprimární a primární vzdělávání.

Neuniverzitní příprava předškolních pedagogů, tj. příprava na úrovni vyšších sekundárních škol, zpravidla neposkytuje kvalifikaci pro učitele, ale jsou takto vzdělávání pomocní pedagogičtí pracovníci (asistenti, pečovatelky), kteří působí především v soukromém sektoru.

K porovnání uvedu také údaje získané na internetu.²⁷ Z uveřejněných údajů vyplývá, že ve většině zemí (Anglie, Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko) se předškolní pedagogové vzdělávají na úrovni ISCED 5, to je na terciární úrovni (v našich podmínkách jsou to vysoké školy). Jedinými zeměmi, kde není povinné vysokoškolské vzdělávání jsou Česká republika, Slovensko, Malta a Rakousko. Česká republika a Slovensko jsou jediné země, kde příprava předškolních pedagogů může probíhat na všech třech úrovních.

5.3 Historický pohled na vzdělávání učitele mateřské školy v České republice

Začátky předškolního vzdělávání spadají do období konce 18. století. V té době byly děti svěřeny do péče ženských pěstunek, která zastupovaly matku a které měly pro tuto činnost vrozené dispozice a životní zkušenosti. To byla jejich kvalifikace. Od roku 1868 do roku 1919 pěstounky musely být svobodné.

V průběhu 19. století začaly vznikat základy vzdělávání předškolních pracovníků. Jako středisko přípravy budoucích pěstunek sloužila 1. opatrovna v Praze Na Hrádku (vznikla r. 1832). Příprava budoucích opatrovnic především spočívala v hospitační činnosti.

V roce 1868 byly vyslány dvě učitelky (B. Ledvinková a M. Müllerová) na zkušenou do zahraničí, a to do Francie a do Německa. Tyto učitelky po návratu působily na první pražské škole mateřské.

V r. 1872 v Praze, v roce 1875 v Brně a v roce 1921 v Ostravě byl otevřen Ústav ku vzdělávání pěstunek. Zde se jednalo o jednoroční kurzy a až od roku 1914 o dvouleté

²⁷ *Vzdělávání učitelů mateřských škol ve vzdělávacích systémech zemí EU : článek 19.3.2008* [online]. Metodický portál RVP [cit. 2013-10-20]. Dostupné na WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/PO/2126/VZDELAVANI-UCITELU-MATERSKYCH-SKOL-VE-VZDELAVACICH-SYSTEMECH-ZEMI-EU.html/>.

kurzy. Podmínkou přijetí do kurzu byl věk minimálně 16 let, mravní bezúhonnost, tělesná zdatnost a úspěšné absolvování měšťanské školy.

V roce 1908 na V. sjezdu pěstounek zazněl požadavek změnit označení pěstounka na učitelku mateřské školy. To se však povedlo až v roce 1934.

V roce 1920 na 1. sjezdu českého a slovenského učitelstva zazněl poprvé požadavek na vysokoškolské vzdělání učitelů mateřských škol. Tento požadavek vyšel z potřeb učitelů. V návrhu školského zákona se sice objevil, ale nikdy nebyl schválen. V roce 1929 založil V. Příhoda soukromou pedagogickou fakultu, na níž byla doba studia 4 roky.

V roce 1945 se stala předškolní výchova součástí vzdělávacího systému a vysokoškolská příprava učitelů mateřské školy tomu měla odpovídat. Při všech univerzitách se zřizovaly pedagogické fakulty. Pro učitelky mateřské školy bylo zavedeno čtyřsemestrální studium. V roce 1948 byl tento trend zastaven a v roce 1949 bylo vysokoškolské vzdělávání učitelů mateřské školy zcela zrušeno.

V roce 1950 se otevřela pedagogická gymnázia, a o 8 let později se přeměnila na pedagogické školy. Studium trvalo 3 roky, po maturitě pak pracovaly absolventky jeden rok pod vedením zkušené učitelky. Teprve potom byly plně aprobované. Od roku 1960 se výuka prodloužila na čtyři roky. Tento stav zůstává dodnes.

V současné době může mít učitelka mateřské školy vysokoškolské vzdělání, středoškolské vzdělání nebo vzdělání získané ukončením vzdělávacího programu vyšší odborné školy.²⁸ Za určitých podmínek zatím mohou v mateřské škole pracovat i učitelé nekvalifikovaní.

5.4 Skutečný stav kvalifikovanosti učitele mateřské školy uveřejněný ve výročních zprávách ČŠI

České školní inspekce každoročně zpracovává na základě inspekční činnosti výroční zprávu, která obsahuje souhrnné poznatky o stavu vzdělávání a vzdělávací soustavy. Tato zpráva vychází z inspekční činnosti za předcházející školní rok.²⁹ Uvedu zde výsledky týkající se kvalifikovanosti učitelů mateřských škol a dalšího vzdělávání uveřejněné ve výroční zprávě za rok 2010/2011, 2011/2012 a za rok 2012/2013.

²⁸ PAVLOVSKÁ, M.; SYSLOVÁ, Z.; ŠMAHELOVÁ, B., Dějiny předškolní pedagogiky, s. 61 – 63.

²⁹ Ustanovení § 174, odst. 16 zákona č. 561/2004 Sb.

5.4.1 Údaje o kvalifikovanosti a dalším vzdělávání za školní rok 2010/2011

Ve výroční zprávě za školní rok 2010/2011 je uvedeno, že poklesl počet kvalifikovaných pedagogických pracovníků, bez kvalifikace jich bylo 10,2%. Účast pedagogických pracovníků v některé z forem dalšího vzdělávání zjistila inspekce v 48% navštívených škol. Zájem o studium ke splnění kvalifikačních předpokladů byl na úrovni 9,9%, zájem o studium k prohloubení odborné kvalifikace pak na úrovni 13,1%.³⁰

5.4.2 Údaje o kvalifikovanosti a dalším vzdělávání za školní rok 2011/2012

Ve zprávě ČŠI za školní rok 2011/2012 se uvádí, že pokračuje znepokojivý trend poklesu kvalifikovanosti pedagogických pracovníků mateřských škol. V tomto období došlo k navýšení počtu nekvalifikovaných učitelů na 22,6% (důvodem je nárůst počtu dětí v MŠ a z toho plynoucí nárůst počtu tříd). Jako pozitivní považuje inspekce zjištění, že zapojení pedagogických pracovníků do alespoň jednoho druhu studia se výrazně zvýšilo (na 85,1%). Dále je kladně hodnocen zájem pedagogických pracovníků o studium na vysokých školách - 29,5% škol se zapojilo do studia ke splnění kvalifikačních předpokladů a 24,4% škol se zapojilo do studia k prohlubování kvalifikace.³¹

5.4.3 Údaje o kvalifikovanosti a dalším vzdělávání za školní rok 2012/2013

Ve výroční zprávě se uvádí, že vysoký počet (14,7 %) nekvalifikovaných pracovníků v MŠ je jednou z příčin stagnujícího stavu v předškolním vzdělávání. Důvodem jejich přijímání je nové zřizování škol, případně tříd a krátkodobé pracovní úvazky především v malých obcích. Vysoká byla účast pedagogických pracovníků v některé z forem dalšího vzdělávání. Nejčastěji absolvovanými semináři se staly semináře zaměřené na zvyšování kompetence v oblasti pedagogicko-psychologické (zúčastnilo se 55,3 % škol) a semináře zaměřené na získávání poznatků v oblasti kurikulární reformy RVP PV a ŠVP (zúčastnilo se 44,2 % škol).³²

³⁰ Výroční zpráva ČŠI za školní rok 2010/2011.

³¹ Výroční zpráva ČŠI za školní rok 2011/2012.

³² Výroční zpráva ČŠI za školní rok 2012/2013.

5.4.4 Závěr

Z šetření, které provedla ČŠI v mateřských školách v letech 2010/2011, 2011/2012 a 2012/2013 a ze závěrů uveřejněných ve výročních zprávách vyplývá, že:

- V navštívených mateřských školách bylo zjištěno vysoké procento nekvalifikovaných pedagogických pracovníků.
- Učitelé z navštívených škol mají vysoký zájem o studium na vysokých školách ke splnění kvalifikačních předpokladů a o studium k prohlubování kvalifikace.
- V navštívených mateřských školách byla účast pedagogických pracovníků v některé z forem dalšího vzdělávání vysoká.

Jaký je skutečný stav kvalifikovanosti, zájem o získání kvalifikačních předpokladů a o další vzdělávání v okrese Pelhřimov budu zjišťovat pomocí dotazníkového šetření.³³

5.5 Příprava učitele mateřské školy v České republice

Jak již bylo uvedeno, učitel mateřské školy v České republice může získat odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním, vyšším odborným vzděláním a středním vzděláním s maturitní zkouškou v programu nebo oboru stanoveném zákonem. Tyto obory a programy nabízejí především střední pedagogické školy, vyšší odborné školy a pedagogická fakulty.

5.5.1 Střední pedagogická škola

Zákon definuje cíle středního vzdělávání. Jedním z cílů je poskytnout žákům obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním.³⁴ Střední pedagogická škola je školou, která poskytuje odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním. Vyučuje podle Rámcového vzdělávacího programu. Poskytuje střední vzdělání s maturitní zkouškou.³⁵

Na této škole ukončí student všeobecné vzdělání a k němu je doplněno odborné vzdělání. To znamená, že během studia získá student také kompetence odborné. Po ukončení studia umí:

³³ Otázky položené v dotazníku: Kde a kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci pro práci učitele/učitelky mateřské školy? Uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci a proč? Kde se chcete dále vzdělávat? V jaké oblasti byste si chtěl/a vy osobně zvyšovat nebo prohlubovat kvalifikaci? Můžete, prosím, vyjmenovat další oblasti vzdělávání, kde si může učitel/ka MŠ zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci?

³⁴ Ustanovení § 57 zákona č. 561/2004 Sb.

³⁵ Ustanovení § 58 zákona č. 561/2004 Sb.

- Připravovat, realizovat a evaluovat výchovně vzdělávací a zájmové činnosti zaměřené na výchovu a vzdělávání dětí předškolního a školního věku.
- Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci.
- Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce nebo služeb.
- Jednat ekonomicky a v souladu se strategií trvale udržitelného rozvoje.³⁶

5.5.2 Vyšší odborná škola

Vyšší odborná škola poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Vzdělává podle akreditovaného vzdělávacího programu a poskytuje stupeň vzdělání vyšší odborné.³⁷

Studium na vyšší odborné škole se blíží podobě vysokoškolské přípravy. Je zde zdůrazněna odborná teoretická příprava, která navazuje na všeobecné středoškolské vzdělání. Nezaměřuje se tolik na získávání praktických zkušeností.³⁸

5.5.3 Pedagogická fakulta

Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Typy studijních programů jsou bakalářský, magisterský a doktorský.³⁹

V současné době je na pedagogických fakultách vyučován obor učitelství pro mateřské školy. Každá fakulta vyučuje podle akreditovaného vzdělávacího programu. Tyto programy se zásadně příliš neliší a spíše kladou důraz na propojení teorie a praxe.⁴⁰

6 Profesní rozvoj učitele

Za profesní rozvoj učitele je považována jakákoliv činnost, kterou se rozvíjejí individuální vědomosti, schopnosti, dovednosti a další charakteristiky profese. Má tři základní složky:

- Institucionální další vzdělávání učitelů
- Sebevzdělávání
- Znalosti, zkušenosti a dovednosti získané praxí učitele

Tyto tři složky se navzájem doplňují a jsou nezastupitelně významné.⁴¹

³⁶ SYSLOVÁ, Z., Profesní kompetence učitele mateřské školy, s. 23 – 26.

³⁷ Ustanovení § 92 odst. 1-2 zákona č. 561/2004 Sb.

³⁸ SYSLOVÁ, Z., Profesní kompetence učitele mateřské školy, s. 27 - 29.

³⁹ Ustanovení § 2 zákona č. 111/1998 Sb.

⁴⁰ SYSLOVÁ, Z., Profesní kompetence učitele mateřské školy, s. 29.

6.1 Další vzdělávání pedagogických pracovníků – právní vymezení

Zákon o pedagogických pracovnících stanovuje povinnost pedagogických pracovníků vzdělávat se. Citace:

Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci.

Pedagogičtí pracovníci se mohou účastnit dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují kvalifikaci. Zvýšením kvalifikace se podle zvláštního právního předpisu rozumí též její získání nebo rozšíření.⁴² Zvláštním právním předpisem se rozumí zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Ředitel školy organizuje další vzdělávání pedagogických pracovníků podle plánu dalšího vzdělávání, který stanoví po předchozím projednání s příslušným odborovým orgánem. Při stanovení plánu dalšího vzdělávání je nutno přihlížet ke studijním zájmům pedagogického pracovníka, potřebám a rozpočtu školy.⁴³

6.1.1 Prohlubování kvalifikace

Co se rozumí pod pojmem prohlubování kvalifikace stanovuje zákoník práce. Citace:

Prohlubováním kvalifikace se rozumí její průběžné doplňování, kterým se nemění její podstata a které umožňuje zaměstnanci výkon sjednané práce; za prohlubování kvalifikace se považuje též její udržování a obnovování.⁴⁴

Prohlubovat kvalifikaci (pojem zahrnuje též udržování a obnovování) zaměstnanec potřebuje pro výkon své práce. Podstata kvalifikace se nemění, zaměstnanec bude dál vykonávat svoji práci. Prohlubováním kvalifikace mohou být různé druhy kurzů, školení, stáží, účast na konferencích a kongresech.⁴⁵

6.1.2 Zvyšování kvalifikace

Zákoník práce také stanovuje, jaké vzdělávání je považováno za zvýšení kvalifikace.

Citace:

Zvýšením kvalifikace se rozumí změna hodnoty kvalifikace; zvýšením kvalifikace je též její získání nebo rozšíření.

⁴¹ KOHNOVÁ, J. (ed.), Profesní rozvoj učitelů. Sborník příspěvků z konference, KOHNOVÁ, J., Podpora profesního rozvoje učitelů, s. 13.

⁴² Ustanovení § 24 odst. 1 a 2 zákona č. 563/2004 Sb.

⁴³ Ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 563/2004 Sb.

⁴⁴ Ustanovení § 230 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb.

⁴⁵ Komentář k § 230 zákona č. 262/2006 Sb.

*Zvyšováním kvalifikace je studium, vzdělávání, školení nebo jiná forma přípravy k dosažení vyššího stupně vzdělání, jestliže jsou v souladu s potřebou zaměstnavatele.*⁴⁶

Zvyšování kvalifikace: zaměstnanec ji pro výkon sjednané práce nepotřebuje. Zvýšením kvalifikace se podstata zaměstnancovy kvalifikace změní a zaměstnanec by tak mohl konat i jinou než sjednanou práci. Zvyšováním kvalifikace mohou být různé druhy kurzů, školení, stáže, studium vysoké školy, účast na odborných konferencích a kongresech. Za zvýšení kvalifikace je vždy považováno studium k dosažení vyššího stupně vzdělání. Zvyšování kvalifikace musí být vždy v souladu s potřebou zaměstnavatele, musí být předpoklad, že zaměstnavatel novou kvalifikaci zaměstnance využije. Zaměstnavatel není povinen zaměstnanci zvyšování kvalifikace umožnit.⁴⁷

Ke zjištění zájmu učitelů o prohlubování a zvyšování kvalifikace (kapitola 6.1.1 a 6.1.2), budou v dotazníkovém šetření položeny otázky.⁴⁸

6.1.3 Kvalifikační dohoda

Pokud zaměstnavatel uzná, že zvyšování kvalifikace je v souladu s jeho potřebami, má zaměstnanec nárok na pracovní úlevy. Rozsah těchto úlev je stanoven v zákoníku práce. Zda ředitelé mateřských škol v okrese Pelhřimov poskytují pracovní úlevy, zda podporují vzdělávání učitelů a jak, bude zjišťováno pomocí otázek v dotazníku.⁴⁹ Jestliže nejsou dohodnuta nebo stanovena další práva, pak při zvyšování kvalifikace zaměstnanci přísluší pracovní volno a náhrady mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku:

- K účasti na vyučování, výuce nebo školení v nezbytně nutném rozsahu.
- Na přípravu a vykonání každé zkoušky v rámci studia v programu uskutečňovaném vysokou školou nebo vyšší odbornou školou v rozsahu dvou pracovních dnů.
- Na přípravu a vykonání závěrečné zkoušky, maturitní zkoušky nebo absolutoria v rozsahu pěti dnů.
- Na vypracování a obhajobu absolventské práce, bakalářské práce, diplomové práce, disertační práce nebo písemné práce, kterou je zakončováno studium

⁴⁶ Ustanovení § 231 odst. 1 a 2 zákona č. 262/2006 Sb.

⁴⁷ Komentář k § 231 zákona č. 262/2006 Sb.

⁴⁸ Otázky položené v dotazníku: V jaké oblasti byste si chtěl/a vy osobně zvyšovat nebo prohlubovat kvalifikaci? Můžete, prosím, vyjmenovat další oblasti vzdělávání, kde si může učitel/ka MŠ zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci?

⁴⁹ Otázky položené v dotazníku: Podporujete vzdělávání učitelů ve vaší škole? Přístupujete k problematice vzdělávání učitelů systematicky? Komu a jaké podmínky pro vzdělávání vytváříte?

v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou v rozsahu deset pracovních dnů.

- Na přípravu a vykonání státní závěrečné zkoušky, státní rigorózní zkoušky v oblasti lékařství, veterinárního lékařství a hygieny a státní doktorské zkoušky v rozsahu čtyřicet pracovních dnů.
- K účasti na přijímací zkoušce v nezbytně nutném rozsahu.
- K vykonání přijímací zkoušky, opravné zkoušky, k účasti na promoci nebo obdobném ceremoniálu nepřísluší náhrada mzdy nebo platu.⁵⁰

Zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci pracovní úlevy. Na druhou stranu je oprávněn sledovat průběh a výsledky zvyšování kvalifikace a může úlevy zastavit. Jde o případy, kdy se stal zaměstnanec dlouhodobě nezpůsobilý pro výkon práce, pro kterou si zvyšuje kvalifikaci a bez zavinění zaměstnavatele po delší dobu neplní bez vážného důvodu povinnosti při zvyšování kvalifikace. Součástí kvalifikační dohody je také závazek zaměstnavatele umožnit zaměstnanci zvýšení kvalifikace a závazek zaměstnance setrvat u zaměstnavatele po sjednanou dobu (maximálně 5 let), nebo uhradit zaměstnavateli náklady spojené se zvýšením kvalifikace, které zaměstnavatel vynaložil.

Kvalifikační dohodu může zaměstnavatel uzavřít se zaměstnancem také při prohlubování kvalifikace, pokud předpokládané náklady dosahují alespoň 75 000 Kč.

Kvalifikační dohoda musí obsahovat druh kvalifikace a způsob jejího zvýšení nebo prohloubení, dobu, po kterou se zaměstnanec zavazuje setrvat u zaměstnavatele po ukončení, zvýšení nebo prohloubení kvalifikace, druhy a celkovou částku nákladů, kterou bude zaměstnanec povinen zaměstnavateli uhradit, nesplní-li závazek setrvat v zaměstnání. Uzavření kvalifikační dohody musí mít písemnou formu.⁵¹

6.1.4 Instituce dalšího vzdělávání

Vzdělávání učitelů zajišťují instituce pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Jako příklad instituce zajišťující další vzdělávání učitelů uvedu Národní institut pro další vzdělávání. Nabízí přednášky, kurzy a semináře. Má celostátní působnost. Vznikl v roce 2004 spojením čtrnácti krajských pedagogických center. Od dubna 2005 pracuje pod současným názvem. Je příspěvkovou organizací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, pracoviště má ve všech krajských městech. Vzdělávací programy využívají také finančních zdrojů MŠMT (rozvojové programy) a Evropského sociálního

⁵⁰ Ustanovení § 232 zákona č. 262/2006 Sb.

⁵¹ Ustanovení § 233 – 234 zákona č. 262/2006 Sb.

fondy (národní projekty).⁵² NIDV je partnerem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v projektu Kariérní systém učitelů a v budoucnu by měl být významným poskytovatelem vzdělávání při získávání atestací podle připravovaného kariérního řádu. Další vzdělávání pedagogických pracovníků zajišťují také vysoké školy. V rámci své činnosti poskytují programy celoživotního vzdělávání, které jsou orientovány na výkon povolání nebo zájmově.⁵³

Druhy, podmínky a způsob ukončení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků jsou uvedeny v kapitole 7.2.1 – 7.2.3.

7 Kariérní růst učitele

V úvodu kapitoly uvádím citaci z pedagogického slovníku: *Kariérní růst učitele je gradace profesní dráhy učitele založená zpravidla na systému atestací ověřujících úrovně kvality výkonu profesních činností, která je odlišná u začínajícího, zkušeného a vynikajícího učitele.*

Dále je uvedeno, že v České republice stále ještě nebyl systém kariérního růstu oficiálně zaveden. Ministerstvo však připravuje návrh na tři stupně kariérního růstu učitele a zavedení kategorie mentor (vynikající učitel, který by pomáhal adeptovi dosáhnout vyššího atestačního stupně).⁵⁴

Zda mají učitelé o přípravě tohoto dokumentu informace a zda je bude tento dokument motivovat k dalšímu vzdělávání bude zjišťováno pomocí otázek v dotazníku.⁵⁵

7.1 Kariérní systém – historický pohled

O kariérním růstu nebo o kariérním systému se hovoří velmi dlouho. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovalo již několik koncepcí, mezi nimiž je znám především program z roku 1996-1997 s pracovním názvem Učitel. Šlo o koncepční, promyšlený materiál, který byl podroben rozsáhlému připomínkovému řízení (odbornému i laickému). I když došlo ke shodě mezi ministerstvem a těmi, kdo formulovali připomínky, k realizaci tohoto systému nedošlo. Vznikaly další návrhy. K zásadnímu obratu došlo v roce 2003, protože problematiku kariérního systému

⁵² *Informace o nás : dokument* [online]. Praha Národní ústav pro další vzdělávání, úřední deska [cit. 2013-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.nidv.cz/cs/kontakty/uredni-deska/informace-o-nas.ep/>>.

⁵³ Ustanovení § 60 zákona č. 111/1998 Sb.

⁵⁴ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J., Pedagogický slovník, s. 121.

⁵⁵ Otázky položené v dotazníku: Připravuje se kariérní řád pro pedagogické pracovníky. Bude vás existence tohoto dokumentu motivovat k dalšímu vzdělávání? Co považujete za výhody a nevýhody, které přijetí kariérního řádu přinese?

obsahoval návrh zákona o pedagogických pracovnících. Tento zákon byl později přijat jako zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Obsahuje však pouze základní principy. Úplné podmínky o zařazení pedagogických pracovníků do jednotlivých stupňů kariérního systému stanovuje prováděcí předpis – vyhláška 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.⁵⁶

7.2 Kariérní systém – právní vymezení

Kariérní růst učitele je zajišťován podle kariérního systému, který je právně vymezen. Je to soubor pravidel, pomocí nichž se zařazují pedagogičtí pracovníci do kariérních stupňů.

Citace ze zákona:

Kariérní systém je soubor pravidel, stanovených pro zařazení pedagogických pracovníků do kariérních stupňů.

Kariérní stupeň je určen popisem činností, odbornou kvalifikací, popřípadě dalšími kvalifikačními předpoklady a systémem hodnocení, které musí pedagogický pracovník plnit, aby tyto činnosti mohl vykonávat.⁵⁷

Dále zákon o pedagogických pracovnících ve stejném paragrafu stanovuje, čím je podmíněno zařazení pedagogického pracovníka do vyššího kariérního stupně. Zařazení je podmíněno:

- Výkonem činností – specializovaných, metodických, metodologických, náročnějších z hlediska psychické námahy, náročnějších na přípravu, dále pak řídicích.
- Plněním odborné kvalifikace a tam, kde stanovuje ministerstvo prováděcím předpisem, také plnění dalších kvalifikačních předpokladů (pedagogická praxe, osvědčení o způsobilosti k výkonu specializované nebo metodické nebo metodologické nebo řídicí činnosti, které vydá akreditovaná vzdělávací instituce).

Dále cituji:

⁵⁶ *Kariérní systém pedagogických pracovníků : článek 2003* [online]. Učitelství noviny [citace 2013-11-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=4977&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>>.

⁵⁷ Ustanovení § 29 odst. 1 – 2 zákona č. 563/2004 Sb.

Podmínky zařazení pedagogického pracovníka do kariérního stupně, popis činností, délku pedagogické praxe, podmínky získávání osvědčení a systém hodnocení stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem vydaným podle §24 odst. 6.⁵⁸

Citace: Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a způsob jeho ukončení.⁵⁹ Prováděcím právním předpisem je vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

7.2.1 Druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků stanovuje druhy dalšího vzdělávání. Těmi jsou:

- Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů – sem patří studium v oblasti pedagogických věd, studium pedagogiky, studium pro asistenty pedagoga, studium pro ředitele škol a školských zařízení, studium k rozšíření odborné kvalifikace.
- Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů – studium pro vedoucí pedagogické pracovníky, studium pro výchovné poradce, studium k výkonu specializovaných činností.
- Studium k prohlubování odborné kvalifikace – průběžné vzdělávání.⁶⁰

7.2.2 Podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Vyhláška č. 317/2005 Sb. stanovuje podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Ve vyhlášce je formulováno, jaké znalosti a dovednosti, případně jakou způsobilost, absolvent studia získá. Stanovuje také, jaká je délka trvání studia. Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů se uskutečňuje v rozsahu 40 – 650 vyučovacích hodin, studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů se uskutečňuje v rozsahu 250 – 350 hodin a studium k prohlubování odborné kvalifikace v rozsahu nejméně 4 vyučovací hodiny. Dále vyhláška stanovuje, kde se jednotlivé druhy dalšího vzdělávání uskutečňují (především se jedná o programy celoživotního vzdělávání na vysoké škole, u průběžného vzdělávání se jedná o účast na kurzu nebo semináři).

⁵⁸ Ustanovení § 29 odst. 5 zákona č. 563/2004 Sb.

⁵⁹ Ustanovení § 24 odst. 6 zákona č. 563/2004 Sb.

⁶⁰ Ustanovení § 1 – 10 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

7.2.3 Způsob ukončení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Vyhláška č. 317/2005 Sb. stanovuje způsob ukončení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podle jednotlivých druhů vzdělávání. Studium se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí nebo závěrečnou zkouškou před komisí. V případě studia k prohlubování odborné kvalifikace není způsob ukončení stanoven. Dokladem o úspěšném ukončení studia nebo o absolvování průběžného vzdělávání je vždy osvědčení.⁶¹

7.2.4 Podmínky zařazení pedagogických pracovníků do kariérních stupňů

Pedagogičtí pracovníci se zařazují do kariérního systému:

- Podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané činnosti.
- Podle vykonávané specializované činnosti.
- Podle plnění odborné kvalifikace a dalších kvalifikačních předpokladů.⁶²

V přílohách vyhlášky je rozpracován kariérní systém jednotlivých kategorií pedagogických pracovníků. Příloha č. 1 k vyhlášce č. 317/2005 Sb. určuje kariérní systém učitele mateřské školy.

Kariérní systém pro kategorii učitel mateřské školy je rozdělen do pěti stupňů, jsou stanoveny jeho základní činnosti, specializovaná činnost nebo specializace v základním oboru, požadavek na odbornou kvalifikaci a další kvalifikační předpoklady.

- Učitel vykonává výchovně vzdělávací činnost směřující k získání vědomostí, dovedností a návyků dětí v mateřských školách podle vzdělávacího programu (8. platová třída), je nutná pouze odborná kvalifikace podle §6 zákona č. 563/2004 Sb.
- Učitel je tvůrcem vzdělávacího programu třídy mateřské školy. Aplikuje výchovné metody včetně individuální práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (9. platová třída), je nutná odborná kvalifikace podle §6 zákona č. 563/2004 Sb., a 1 rok praxe.
- Učitel je tvůrcem vzdělávacího programu třídy mateřské školy. Aplikuje výchovné metody včetně individuální práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (9. třída), je nutná specializace v základním oboru, odborná kvalifikace podle § 6 zákona č. 563/2004 Sb., 1 rok praxe a další kvalifikační

⁶¹ Ustanovení §1 – 10 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

⁶² Ustanovení §13 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

předpoklady – studium k výkonu specializovaných činností (§9 vyhlášky 317/2005 Sb.).

- Učitel je tvůrcem vzdělávacího programu mateřské školy, speciálních vzdělávacích programů a individuálních vzdělávacích programů v rámci mateřské školy (10. platová třída), je nutná specializace v základním oboru, odborná kvalifikace podle §6 zákona č. 563/2004 Sb., 3 roky praxe a další kvalifikační předpoklady – studium k výkonu specializovaných činností (§9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.).
- Učitel stanovuje koncepci rozvoje vzdělávacích programů mateřských škol včetně jejich koordinace v regionu (11. platová třída), je nutná specializace v základním oboru, odborná kvalifikace podle §6 zákona č. 563/2004 Sb., 4 roky praxe, další kvalifikační předpoklady – studium k výkonu specializovaných činností (§9 vyhlášky 317/2005 Sb.), studium pro vedoucí pedagogické pracovníky (§7 vyhlášky 317/2005 Sb.).

8 Tvorba kariérního řádu

K tomu, aby mohl kariérní systém fungovat, je třeba vytvořit systematický, fungující, motivující kariérní řád. Přípravy kariérního řádu se ujalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a společně s partnerem, Národním institutem pro další vzdělávání, zpracovalo projekt s názvem Kariérní systém. Ten byl zpracován jako Individuální projekt národní a byl předložen v rámci výzvy v oblasti podpory 4.1 Systémový rámec celoživotního učení.

8.1 IPn Kariérní systém učitelů

V roce 2011 byla zveřejněna anotace projektu Kariérní systém. Tento projekt byl zpracován jako individuální projekt národní (jeden z typů projektů, který je možné realizovat v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost na celostátní úrovni). Projekt trval 28 měsíců (září 2011 až prosinec 2013). Hlavním cílem projektu je, citují: *Vypracovat kariérní systém učitelů a ředitelů škol umožňující celoživotní zvyšování kvality jejich práce s návazností na motivující systém odměňování*

podle transparentních pravidel.⁶³ V dokumentu jsou zveřejněny další dílčí cíle projektu, které uvádím:

- V návaznosti na víceúrovňový standard učitele definovat jednotlivé kariérní stupně.
- Definovat víceúčelové standardy pro ředitele.
- Vytvořit a ověřit obsah, rozsah a způsob ukončování vzdělávání pro každý kariérní stupeň a pilotně ověřit.
- Navrhnout systém hodnocení realizovaných vzdělávacích programů včetně financování.
- Stanovit podmínky a vytvořit kritéria pro pravidelné hodnocení učitelů.
- Vytvořit nástroj pro vedení a hodnocení profesních portfolií a pilotně ověřit.
- Zpracovat návrh na harmonizaci právních předpisů týkajících se profesního rozvoje tak, aby byla jasně vymezena pravidla pro všechny účastníky, stanovena práva a povinnosti učitelů v oblasti profesního rozvoje a stanoveny postupy umožňující rozeznat a odměňovat kvalitní práci učitelů.

Vybrané prvky systému budou ověřovány v praxi. Projektu se může zúčastnit každý, kdo projeví zájem a bude splňovat podmínky cílové skupiny. Jediným limitujícím prvkem může být naplněnost kapacity.

Projekt se dotkne pedagogických pracovníků – učitelů MŠ, ZŠ, ZUŠ, SŠ, konzervatoře, učitelů praktického vyučování a odborného výcviku. Projekt se také dotkne všech typů škol, bez ohledu na zřizovatele.

Do pedagogické praxe budou výsledky projektu plošně implementovány po skončení projektu. Výsledkem projektu by měl být kariérní systém pro učitele a ředitele, včetně připravovaných povinných vzdělávacích programů a ověřený model práce s profesním portfoliem. Výstupy z projektu budou podrobné a komplexní a budou obsahovat návrh legislativních úprav.

8.2 Odborná diskuze k projektovému záměru IPn Kariérní systém

V červnu 2011 proběhla v prostorách Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze odborná diskuze k projektovému záměru individuálního projektu národního Kariérní systém. Této diskuze se zúčastnili odborníci z Ministerstva školství, mládeže

⁶³ Anotace IPn : dokument 27.5.2011 [online]. Praha : MŠMT 2011 [cit. 2013-12-26]. Dostupné na WWW:
<<http://www.msmt.cz/file/15973?highlightWords=ipn+kari%C3%A9rn%C3%AD+syst%C3%A9m>>.

a tělovýchovy, z Národního institutu pro další vzdělávání, zástupci Českomoravského odborového svazu pracovníků ve školství, odborníci z praxe a další účastníci.

V úvodu diskuze zazněl názor, že současný kariérní řád je nevyhovující a nemotivující a je třeba ho změnit. Dále byl představen projektový záměr. Hlavním cílem projektu má být vypracování kariérního systému učitelů. Projekt se nebude zabývat všemi kategoriemi pedagogických pracovníků (nebude se týkat asistentů pedagoga a vychovatelů). Kariérní řád by měl umožnit celoživotní zvyšování kvality práce. Měl by navazovat na odměňování.

V průběhu jednání byly představeny jednotlivé stupně kariérního řádu:

- Stupeň 1 – zde se budou nacházet čerství absolventi pedagogických fakult a také ostatní začínající učitelé, adaptační období bude trvat jeden rok.
- Stupeň 2 – zde budou zařazeni učitelé, kteří budou moci vykonávat specializované činnosti a také činnost zástupce ředitele, na tomto stupni budou moci učitelé zůstat po celý svůj profesní život.
- Stupeň 3 – postup do tohoto stupně bude spojen s procesem atestací, ty nebudou zahrnovat pouze formální hodnocení nebo sběr osvědčení z dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, ale půjde o komplexní hodnocení především pedagogické praxe učitele, učitelé zařazení do tohoto stupně budou moci vykonávat specializované činnosti i funkci ředitele školy.
- Stupeň 4 – tohoto stupně budou moci dosáhnout učitelé po absolvování druhé atestace a jejichž práce bude dlouhodobě hodnocena jako vynikající.

Během jednání bylo také popsáno, jaké kariérní cesty si může učitel vybírat. V návrhu je počítáno s pěti kariérními cestami:

- Udržování standardních učitelských kompetencí.
- Získání expresních kompetencí v profesní praxi (učitel s 1. a 2. atestací).
- Získání specializačních kompetencí (učitel expert v nějaké oblasti, např. ICT).
- Získání řídicích kompetencí (zde je uvedena podmínka 1. atestace).
- Kombinovaný postup jak po kariérních stupních, tak získání specializačních nebo řídicích kompetencí.

Byl představen také předpoklad ročních nákladů na kariérní systém. Jedná se o 2,349 – 4,536 miliardy korun. Tento výhled se týká cílového roku 2023, náklady budou vzrůstat postupně tak, jak budou zaváděny legislativní změny, podle zájmu učitelů, nastavení

podmínek pro atestaci (náročnost) a nastavení podmínek pro vzdělávání (kapacity institucí).

V návrhu byly také stanoveny náklady na měsíční odměny spojené s postupem v kariérním systému ze stupně 2 do stupně 3 a 4. V návrhu je počítáno s částkou 5 tisíc a 10 tisíc korun.

V průběhu jednání byly představeny klíčové aktivity projektu:

- Kariérní systém
- Systém vzdělávání
- Profesní portfolio

Odborná diskuze k IPn Kariérní systém byla zhodnocena následujícím způsobem. Diskutující přivítali snahu MŠMT vytvořit motivující kariérní systém učitelů. Tento systém přispěje:

- Ke koncepčnímu řešení celoživotního vzdělávání učitelů a ředitelů na všech stupních vzdělávání.
- Bude významným motivačním prostředkem k odbornému rozvoji učitelů.
- Přispěje ke zvyšování kvality práce učitelů.
- Podněty z diskuze budou využity při zpracování a realizaci IPn Kariérní systém učitelů.⁶⁴

8.3 Připomínky k návrhu Kariérního systému

K návrhu Kariérního systému se postupně vyjadřují organizace a asociace. V textu uvedu připomínky SKAV, o.s. (dobrovolné seskupení pedagogických asociací, programů a občanských sdružení usilujících o podporu a ochranu progresivních změn ve vzdělávání a o zprostředkování výměny informací a komunikace mezi pedagogickými iniciativami a neziskovým sektorem, státní správou, samosprávou a veřejností) a Rady APU (profesní nepolitická organizace sdružující právnické a fyzické osoby, které podporují vytváření nové kultury sebeorganizující se profese učitelství, podílí se na řešení všech podstatných otázek školství). Stanoviska jsou z různých období tvorby a ověřování kariérního systému.

⁶⁴ Zázpis z odborné diskuze k IPn, Kariérní systém–17.6.2011: výstup z odborné diskuze k projektovému záměru IPn Kariérní systém 28.6.2011 [online]. Praha : MŠMT 2011 [cit. 2013-12-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/vystup-z-odborne-diskuze-k-projektovemu-zameru-ipn-karierni>>.

8.3.1 Přípomínky SKAV, o.s k návrhu koncepce nového kariérního systému učitelů

V prosinci 2010 se k návrhu Kariérního systému vyjádřilo seskupení SKAV. Ve svém vyjádření popsal tři zásadní připomínky:

- Návrh kariérního systému sám o sobě neumožní celoživotní zvyšování kvality práce učitelů, musí být doplněn systémem podpory profesního rozvoje pedagogů (ten by měl obsahovat různorodou nabídku vzdělávacích programů pro jednotlivé úrovně; měl by zahrnovat i zajištění pomocného personálu vykonávajícího nepedagogické činnosti; měl by podporovat práci v týmu s podpůrnými pedagogickými pracovníky).
- Kariérní systém učitelů nezakládat na systému získávání kreditů. Stupně by měly vyjadřovat kvalitu práce učitele v pedagogické činnosti, ne záviset na sběru kreditů, jako odpovídající nástroj hodnocení je považováno profesní portfolio (dokládá znalosti a dovednosti).
- Nezavádět vzdělávací programy na podporu dosažení jednotlivých kariérních stupňů, a to z důvodu různosti učitelů, jejich znalostí v jednotlivých oblastech. Program by měl umožnit doplnit si vzdělání v oblastech, ve kterých je to potřeba.⁶⁵

8.3.2 Stanovisko Rady APU

V listopadu 2012 vydala stanovisko Rada APU. Ta podporuje tvorbu Kariérního systému, zásadně však nesouhlasí se současným způsobem tvorby kariérního řádu. Obavu v nich budí dosavadní způsob tvorby a nesystémové vedení projektu. Rada APU požaduje:

- Zastavit dosavadní nekonceptní činnosti pracovních skupin.
- Vytvořit celkovou koncepci kariérního systému – pojmenovat stupně kariérního řádu; definovat pedagogy, kteří do kariérního systému patří; definovat obsah jednotlivých stupňů; stanovit způsob získávání certifikací; definovat organizace, které budou certifikaci zabezpečovat.
- Ucelenou koncepci schválit širokou veřejností.

Rada APU doporučuje:

⁶⁵ *Přípomínky SKAV, o.s. k návrhu nové koncepce kariérního systému učitelů : dokument* [online]. SKAV–ke kariérnímu systému 17.12.2010 [cit. 2013-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.zsmltu.cz/skav/wp-content/uploads/2012/01/SKAV-ke-kariernimu-systemu-17-12-10.doc>>.

- Do kariérního řádu zařadit pouze pedagogy, kteří jsou odborně i pedagogicky způsobilí podle zákona o pedagogických pracovnících.
- Hlavním cílem kariérního systému musí být rozvoj schopností a dovedností učitelů v práci se žáky, specializované a funkční činnosti řešit odděleně.
- Cílem nesmí být sbírání bodů nebo kreditů.
- Atestace by měly udělovat pouze fakulty připravující učitele ve spolupráci s vynikajícími učiteli a řediteli z praxe, tak by mohla vzniknout struktura, která propojuje teoretickou i praktickou složku celoživotního vzdělávání učitelů.
- Důležitým nástrojem hodnocení a sebehodnocení by mělo být portfolio, musí být dána jeho struktura, mělo by být souhrnem dokumentů o pedagogické činnosti učitele.⁶⁶

8.3.3 Obavy českých učitelů

V roce 2012 proběhla v diskusním fóru VMU Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy diskuse studentů prvního ročníku bakalářského studia školského managementu na téma Kariérní systém. V průběhu diskuse vyjádřili studenti své názory ke změně kariérního řádu. Některé postřehy z diskuse uvádím. Učitele v diskusní skupině znepokojuje:

- Proč jsou z návrhu kariérního řádu vyjmuti vychovatelé?
- Zvýší se vzdělávání učitelů?
- Budou školy spolupracovat s externími kouči a mentory? Pokud ano, bude dostatek peněz k zaplacení těchto odborníků?
- Bude posílena pozice ředitele? Pokud ano, nebudou toho někteří ředitelé zneužívat?
- Nastanou problémy s organizací provozu školy v době vzdělávání učitelů?
- Bude dostatek finančních prostředků na zaplacení začínajícího učitele a mentora, kteří budou pracovat souběžně?
- Bude dostatečná nabídka vzdělávacích programů?
- Jak se budou hodnotit vzdělávací aktivity?
- Jaká bude náročnost zkoušek?
- Nebude tvorba portfolia další administrativní činností bez přínosu?

⁶⁶ Stanovisko Rady APU k realizaci IPn projektu *Koncepce nového kariérního systému* : dokument [online]. Stanovisko k současné tvorbě kariérního systému učitelů a ředitelů 21.12.2012 [cit. 2013-12-27]. Dostupné na WWW: < http://www.apu-cr.cz/files/stanovisko_k_soucasne_tvorbě_karierniho_systemu_ucitelu_a_reditelu.pdf>.

- Zajistí systém atestace zkvalitnění odborné úrovně učitelů?
- Jak budou při startu kariérního systému zohledněni starší učitelé, kteří se celý život vzdělávali?⁶⁷

Na tyto otázky a řadu dalších se dozvíme odpovědi po zveřejnění platné verze kariérního systému, po jeho zavedení do praxe (počítá se s rokem 2015) a po ověření.

8.4 Kariérní systém na Slovensku

Kariérní řád na Slovensku funguje již čtyři roky. Jedná se o podobný čtyřstupňový kariérní systém. Učitelé se po postupu do dalšího stupně dostávají do vyšší platové třídy. K atestaci musí nasbírat určitý počet kreditů, ty získávají za sebevzdělávání, lektorskou práci nebo aktivity pro rozvoj školy. Slovenský kariérní řád představil pro českou veřejnost zástupce Ministerstva školství, vědy, výzkumu a sportu Slovenské republiky.

Slovenský kariérní řád je postaven na principu profesního rozvoje pedagogických a odborných pracovníků. Je určen pro všechny kategorie pedagogických pracovníků (pro učitele, mistry, vychovatele, pedagogické asistenty, zahraniční lektory, trenéry sportovní školy, trenéry sportovní třídy a korepetitory), pro všechny podkategorie pedagogických pracovníků (učitele MŠ, ZŠ, SŠ, ZUŠ, jazykové školy, učitel pro kontinuální vzdělávání, asistenty učitele, asistenty mistra, asistenty vychovatele) a pro kategorie odborných pracovníků (psychology a školní psychology, speciální pedagogy, školní speciální pedagogy, terénní speciální pedagogy, léčebné pedagogy a sociální pedagogy) bez rozdílu stupně vzdělání.

Pedagogický pracovník postupuje do dalšího kariérního stupně tehdy, když získá nové profesní kompetence absolvováním adaptačním vzděláváním, absolvováním akreditovaných vzdělávacích programů (získávání kreditů) a vykonáním atestace.

Ve slovenském kariérním řádu existují čtyři stupně. Po každém postupu po kariérním žebříčku postupuje zaměstnanec také v platových třídách. Kariérní systém na Slovensku byl nastavený zákonem č. 317/2009 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a nabyt účinnosti 1. listopadu 2009. Počítá se s tím, že zákon bude v dohledné době novelizován.⁶⁸

⁶⁷ *Virtuální manažerská univerzita : diskuse k tématu Kariérní řád Centra školského managementu PedF UK v Praze* [online]. Praha CŠM PedF UK, 2011 [cit. 2013-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://vmu.pedf.cuni.cz/moodle/mod/forum/view.php?id=5830>>.

⁶⁸ *Kariérní řád pro pedagogické zaměstnance školství na Slovensku : dokument* [online]. Týdeník školství, archiv čísel, ročník 2012, číslo 35 [cit 2013-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2012/35/karierni-rad-pro-pedagogicke-zamestnance-skolstvi-na-slovensku/>>.

8.4.1 Porovnání

Porovnám-li kariérní systém na Slovensku a v České republice v základních parametrech, jsou patrné tři základní rozdíly. Na Slovensku je určen pro všechny pedagogické a odborné pracovníky, v České republice jsou ze systému vyjmuti vychovatelé a asistenti pedagoga. Slovenský kariérní řád je založen na sbírání kreditů, v české variantě se se sbíráním kreditů nepočítá, půjde především o komplexní hodnocení pedagogické práce. Na Slovensku postupují pedagogičtí pracovníci v platových třídách, v české variantě se počítá s pěti(deseti)tisícovými příplatky.

VÝZKUMNÁ ČÁST

9 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, zda učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání, zda mají o vzdělávání zájem a zda je při rozhodování o dalším vzdělávání ovlivňuje příprava kariérního řádu.

Dále pak zjistit, zda a jak ředitelé mateřských škol vytvářejí podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

9.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Pro potřeby této práce je zvolen popisný (deskriptivní) typ výzkumného problému. Je zjišťován a popisován stav a výskyt zkoumaných jevů. Výzkumné otázky jsou stanoveny takto:

- Otázka č. 1: Znají učitelé mateřských škol možnosti sebevzdělávání?
- Otázka č. 2: Mají učitelé mateřských škol zájem o vzdělávání?
- Otázka č. 3: Ovlivňuje učitele mateřských škol při rozhodování o dalším vzdělávání příprava kariérního řádu pro pedagogické pracovníky?
- Otázka č. 4: Vytvářejí ředitelé mateřských škol podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků?

Jako výzkumná metoda je použita metoda dotazníků. Jsou využity dva typy dotazníků, které se též staly součástí práce. Jedná se o Dotazník pro učitele mateřské školy (příloha č. 1) a o Dotazník pro ředitele mateřské školy (příloha č. 2). Respondenti volí z nabídnutých možností, podle pokynů v dotaznících mohou využít více možností. U některých otázek je nabídnuta možnost zapsat jinou odpověď. Dvě otázky jsou položeny jako otevřené, respondenti zapisují svoje možnosti. Aby bylo možné odpovědi zpracovat, je bráno v úvahu, kolik možností respondenti uvedli (žádná odpověď, 1 odpověď, 2 odpovědi, 3 a více odpovědí). Dále je s nimi naloženo jako s odpověďmi v otázkách uzavřených. Otázky v dotaznících jsou formulovány tak, aby byly v souladu s výzkumnými otázkami.

9.2 Proměnné a ověřovaná tvrzení

V této práci jsou zkoumány tyto proměnné: pracovní zařazení respondentů, doba praxe, typ školy, získaná kvalifikace, plánovaná kvalifikace, vybraný typ školy k dalšímu studiu, vybraný obor k dalšímu studiu, zavádění kariérního řádu, výhody a nevýhody

kariérního řádu, podpora studia řediteli, podmínky ke studiu a nepřítomnost pracovníků na pracovišti. Jedná se o měřitelné proměnné, kde je možné určit, kolik respondentů zvolí konkrétní odpověď a lze tedy počty odpovědí porovnat.

Pro potřeby této práce jsou formulována tato tvrzení:

- Tvrzení č. 1: Většina učitelů mateřské školy přichází do praxe s odbornou kvalifikací získanou vzděláním na střední pedagogické škole.
- Tvrzení č. 2: Většina učitelů mateřské školy se chce dále vzdělávat.
- Tvrzení č. 3: Většina učitelů mateřské školy zná možnosti dalšího vzdělávání.
- Tvrzení č. 4: Většinu učitelů mateřské školy bude kariérní řád motivovat ke vzdělávání.
- Tvrzení č. 5: Většina učitelů mateřské školy má informace o přípravě kariérního řádu.
- Tvrzení č. 6: Většina ředitelů mateřské školy přistupuje ke vzdělávání učitelů systematicky.
- Tvrzení č. 7: Většina ředitelů mateřské školy vytváří podmínky pro vzdělávání učitelů.
- Tvrzení č. 8: Většina ředitelů mateřské školy řeší nepřítomnost učitele na pracovišti z důvodů studia prodloužením přímé pedagogické činnosti jinému učiteli.

Tvrzení jsou stanovena v souladu s otázkami v dotaznících, pomocí nichž jsou hledány odpovědi na výzkumné otázky. Procentuální vyjádření pojmu většina je pro účely této práce stanoveno na 60% a více.

9.3 Výzkumné metody

Ve výzkumu je uplatňována kvantitativní metoda práce. Pomocí otázek jsou zjišťovány počty zvolených odpovědí v nabídnutých možnostech. Jsou nabídnuty dva typy dotazníků, pro ředitele MŠ a pro učitele MŠ. Otázky pro učitele jsou také součástí dotazníku pro ředitele, zde odpovídá respondent za sebe jako pedagogický pracovník – učitel MŠ. V některých otázkách je uvedena možnost nejsem učitel MŠ. Tuto možnost volí ředitelé sloučených mateřských škol se základní školou, kteří jsou učiteli základní školy. V případě, že respondent na některou otázku neodpoví, bude zařazena do skupiny nechci odpovědět. Tento způsob nakládání s neúplnými daty neovlivní výsledek výzkumu.

9.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek je zvolen jako základní soubor všech učitelů a ředitelů mateřských škol v okrese Pelhřimov. Výsledky výzkumu se vztahují pouze na učitele a ředitele mateřské školy v okrese Pelhřimov. Při stanovení výzkumného vzorku je bráno v úvahu to, že školy jsou dostupné pro případ nutnosti osobní komunikace.

9.5 Organizace výzkumu

Dotazník je ověřen v předvýzkumu. Byly osloveny učitelky a ředitelka mateřské školy, ve které pracují (26 učitelek, 1 ředitelka). Poté je dotazník distribuován do ostatních škol. Ředitelé jsou osloveni telefonicky s prosbou o spolupráci, pak jsou dotazníky odeslány poštou nebo elektronicky, podle přání ředitelů.

9.6 Sběr dat

Doručené dotazníky jsou převzaty v papírové podobě nebo e-mailem. Tyto jsou převedeny do papírové podoby a dále se s nimi nakládá jako s papírovými. Jsou zjištěny počty odpovědí tak, jak jsou zvoleny respondenty. Data se poté přenesou do výsečového grafu, ke grafu je připojen komentář.

9.7 Počet oslovených škol

V okrese Pelhřimov je v současné době 39 mateřských škol. Všichni ředitelé škol byli osloveni a požádáni o spolupráci v dotazníkovém šetření. Byly jim odeslány dotazníky.

Rozdělení škol podle organizace:

- Samostatná mateřská škola – 22 škol.
- Mateřská škola složená z více součástí – 2 školy (3 součásti a 5 součástí).
- Mateřská škola, která je spojená se základní školou – 14 škol.
- Mateřská škola, která je spojená se střediskem pro volný čas – 1 škola.

Rozdělení škol podle zřizovatele:

- Obec – 36 škol.
- Soukromník – 2 školy.
- Církev – 1 škola.

Rozdělení škol podle velikosti:

- Jedno nebo dvoutřídní škola – 28 škol.
- Troj a vícetřídní škola – 11 škol.

9.8 Počet zapojených škol

Do dotazníkového šetření je zapojeno celkem 24 škol (61,5%). K vyhodnocení je získáno 24 dotazníků pro ředitele mateřské školy a 112 dotazníků pro učitele mateřské školy.

Zde jsou uvedeny počty zapojených škol rozdělených podle kritérií v kapitole předcházející:

Rozdělení zúčastněných škol podle organizace:

- Samostatná mateřská škola – zapojeno 16 škol (72,7%).
- Mateřská škola složená z více součástí – zapojeny 2 školy (100%).
- Mateřská škola, která je spojená se základní školou – zapojeno 5 škol (35,7%).
- Mateřská škola, která je spojena se střediskem pro volný čas – zapojena 1 škola (100%).

Rozdělení škol podle zřizovatele:

- Obec – zapojeno 21 škola (58,3%).
- Soukromník – zapojeny 2 školy (100%).
- Církev – zapojena 1 škola (100%).

Rozdělení škol podle velikosti:

- Jedno nebo dvoutřídní škola – zapojeno 15 škol (35,6%).
- Troj a více třídní škola – zapojeno 9 škol (81,8%).

9.9 Struktura vyhodnocení údajů získaných v dotazníkovém šetření

V další části je provedena analýza údajů získaných při dotazníkovém šetření. Je zvolena jednotná struktura:

- Výzkumná otázka.
- Tvrzení.
- Otázka položená v dotazníku.
- Graf se stručnou charakteristikou výzkumného problému a procentuálním zobrazením jednotlivých odpovědí.
- Komentář k výsledku šetření.
- Odpověď na výzkumnou otázku.
- Pravdivost tvrzení.

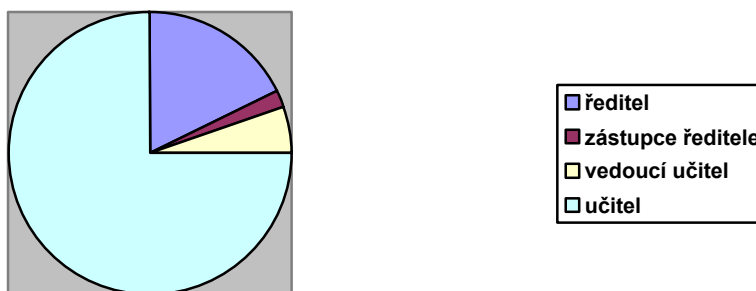
10 Úvodní struktura

Uvedení této struktury je důležité z důvodu získání přehledu o respondentech. V některých komentářích bude uváděno, ve které skupině respondentů se jev vyskytoval nejčastěji.

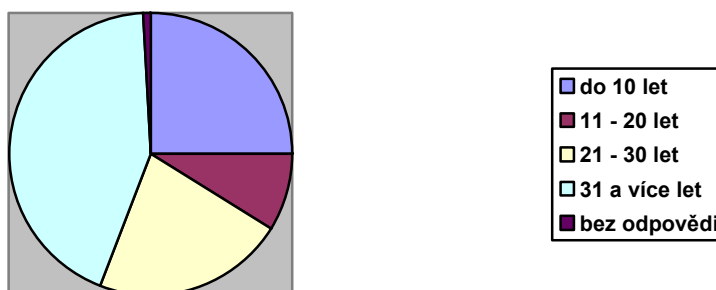
V kapitole 11 je zpracováno 136 dotazníků, respondenty jsou učitelé mateřské školy, vedoucí učitelé, zástupci ředitele a ředitelé (pedagogičtí pracovníci mateřské školy). Data jsou získána pomocí Dotazníku pro učitele mateřské školy a Dotazníku pro ředitele mateřské školy, část A. Ředitelé mateřských škol, kteří nejsou učiteli mateřské školy, vyplňují možnost nejsem učitel mateřské školy. Tuto možnost zvolilo 6 ředitelů.

V kapitole 12 je zpracováno 24 dotazníků, respondenty jsou ředitelé mateřské školy. Data jsou získána pomocí Dotazníku pro ředitele mateřské školy, část B.

10.1 Úvodní struktura – pracovní zařazení respondentů

10.2 Úvodní struktura – doba pedagogické praxe respondentů

10.3 Úvodní struktura – velikost školy, ve které respondenti pracují

11 Vyhodnocení dotazníku pro učitele mateřské školy

V této části je vyhodnocováno 136 dotazníků, které vyplnili učitelé mateřské školy (102), ředitelé mateřské školy (24), zástupci ředitele mateřské školy (3), a vedoucí učitelé (7). Zvolené varianty odpovědí označovali křížkem, mohli volit více variant nejvýše však tři v každém sloupci. V grafech je zaznamenáno, kolikrát byla nabídnutá varianta odpovědi zvolena. V komentáři je popsán počet respondentů nebo počet odpovědí a přepočteno na procenta. 100% pak označuje celkový počet respondentů nebo celkový počet odpovědí.

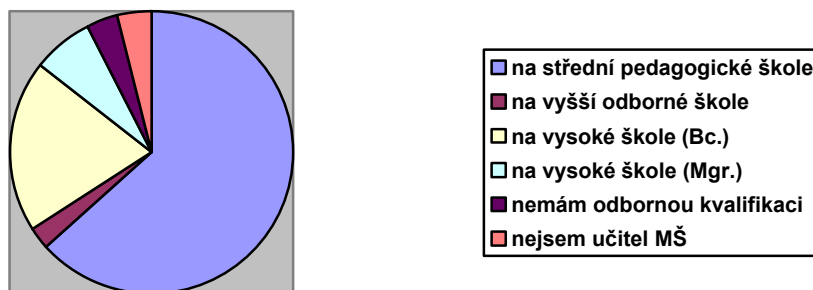
11.1 Výzkumná otázka 1, tvrzení 1

Výzkumná otázka: Znalí učitelé mateřské školy možnosti sebevzdělávání?

Tvrzení: Většina učitelů mateřské školy přichází do praxe s odbornou kvalifikací získanou vzděláním na střední pedagogické škole.

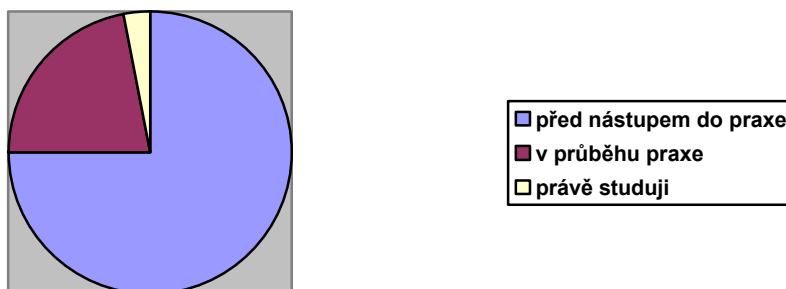
Otázka položená v dotazníku: Kde a kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci pro práci učitele/učitelky mateřské školy?

Základní otázka: Kde jste získal/a odbornou kvalifikaci?

Komentář k výsledku šetření: U této otázky bylo zaznamenáno 158 odpovědí, které zapsalo 136 respondentů. Z porovnání počtu respondentů a počtu odpovědí vyplývá, že 22 učitelů (16%) volilo dvě možnosti získání odborné kvalifikace. V těchto případech bylo vyššího stupně vzdělání dosaženo vždy v průběhu praxe. Učitelé v těchto případech využili možnosti sebevzdělávání (zvýšení kvalifikace) na vysoké škole (bakalářské nebo magisterské studium).

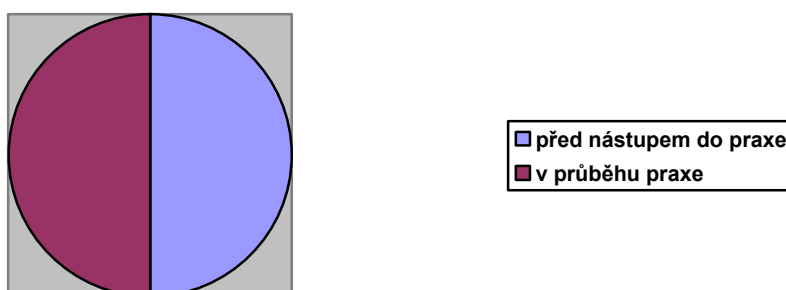
Doplňující otázka č. 1: Kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci na střední pedagogické škole?

Komentář k výsledku šetření: Odbornou kvalifikaci na střední pedagogické škole získalo 100 učitelů. Z toho 75 učitelů (75%) uvádí, že získali odbornou kvalifikaci před nástupem do praxe. 22 učitelů (22%) získalo odbornou kvalifikaci na střední pedagogické škole v průběhu praxe, 3 učitelé (3%) právě studují.

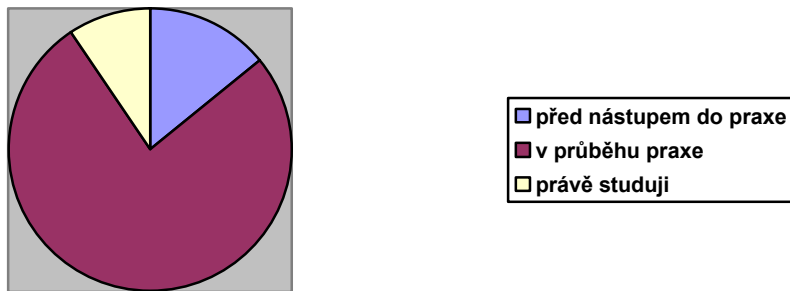
Z výzkumu vyplývá, že před nástupem do praxe získalo odbornou kvalifikaci 75 učitelů z celkového počtu 136 (55%).

Doplňující otázka č. 2: Kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci na vyšší odborné škole?

Komentář k výsledku šetření: Na vyšší odborné škole získali odbornou kvalifikaci 4 učitelé. 2 učitelé (50%) před nástupem do praxe a 2 učitelé (50%) v průběhu praxe.

Doplňující otázka č. 3: Kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci na vysoké škole?

Komentář k výsledku šetření: Na vysoké škole získalo odbornou kvalifikaci 42 učitelů. 36 učitelů (86%) získalo odbornou kvalifikaci na vysoké škole v průběhu praxe nebo právě studuje. Tito učitelé využívají jednu z možností seberozvoje, a to zvyšování kvalifikace studiem na vysoké škole.

Odpověď na výzkumnou otázku: Učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání. Využívají možnosti sebevzdělávání na vysoké škole – získání a zvýšení kvalifikace.

Pravdivost tvrzení: Předpoklad se nepotvrdil. S odbornou kvalifikací získanou na střední pedagogické škole přišlo do mateřských škol v okrese Pelhřimov 55% učitelů. Nejedná se tedy o většinu stanovenou pro potřeby této práce.

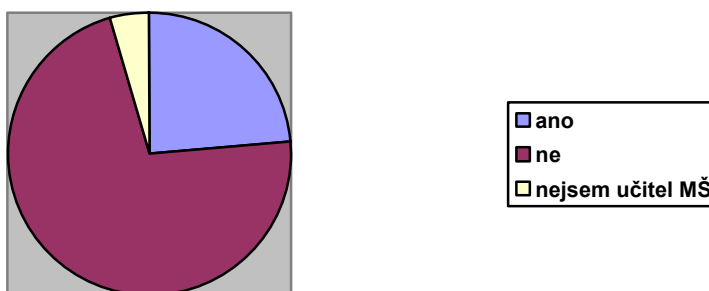
11.2 Výzkumná otázka 2, tvrzení 2

Výzkumná otázka: Mají učitelé mateřské školy zájem o vzdělávání?

Tvrzení: Většina učitelů mateřské školy se chce dále vzdělávat.

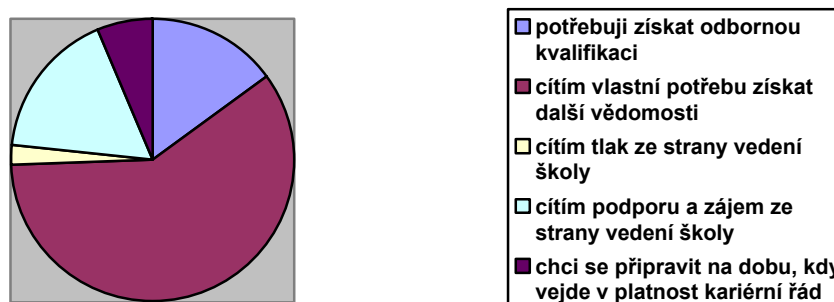
Otázka položená v dotazníku: Uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci a proč?

Základní otázka: Uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci?

Komentář k výsledku šetření: Ze šetření vyplynulo, že velká část učitelů mateřské školy v okrese Pelhřimov si nechce v horizontu 5 let zvýšit kvalifikaci. Odpověď ne označilo 98 respondentů (72%). Pouze 32 učitelů (24%) si chce zvýšit kvalifikaci studiem na vysoké škole. Důvody, které je vedou k tomuto rozhodnutí byly zjišťovány pomocí doplňujících otázek.

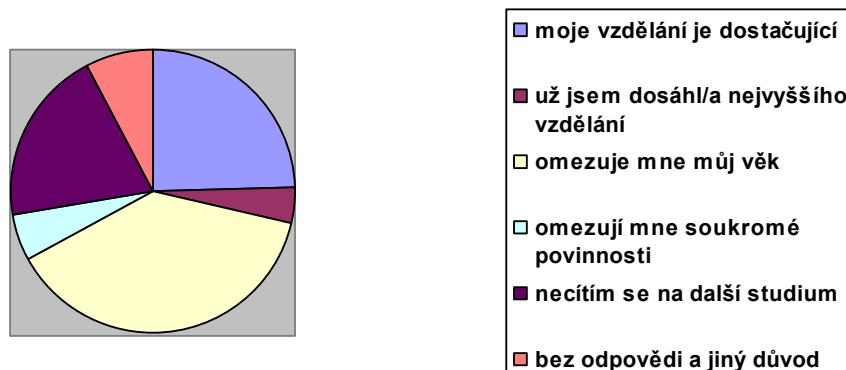
Doplňující otázka č. 1: Proč uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci?

Komentář k výsledku šetření: V této části bylo získáno 47 odpovědí od 32 respondentů. To znamená, že někteří volili více možností. Nejčastěji – 28krát (60%), byla zvolena možnost cítím vlastní potřebu získat další vědomosti. Učitelé se chtějí vzdělávat z důvodu vlastní potřeby získat vědomosti, nikoli z důvodu motivace, podpory a zájmu ze strany vedení školy – uvedeno 8krát (17%), nebo tlaku ze strany vedení školy –

uvedeno 1krát (2%). Nikdo nevolil možnost chci se předem připravit na dráhu vedoucího pracovníka.

Doplňující otázka č. 2: Proč si nebudete v horizontu 5 let zvyšovat kvalifikaci?

Komentář k výsledku šetření: V této části bylo získáno 115 odpovědí od 98 respondentů. Nejčastěji byla uvedena možnost omezuje mne můj věk, a to 44krát (38%). Z toho 38krát (86%) vybrali tuto možnost učitelé s dobou pedagogická praxe 31 let a více. Tuto možnost také volilo 6 učitelů (14%) s kratší dobou pedagogické praxe. Nejméně byla vybírána možnost už jsem dosáhl/a nejvyššího vzdělání, a to 5krát (4%). Jednou zazněl názor, že není důležité vzdělání, ale kladný vztah k dětem.

Odpověď na výzkumnou otázku: O vzdělávání, zvýšení kvalifikace na vysoké škole, má zájem pouze 24% učitelů mateřské školy v okrese Pelhřimov.

Pravdivost tvrzení: Tvrzení se nepodařilo ověřit. Zvýšit kvalifikaci na vysoké škole si chce pouze 24% učitelů mateřské školy v okrese Pelhřimov.

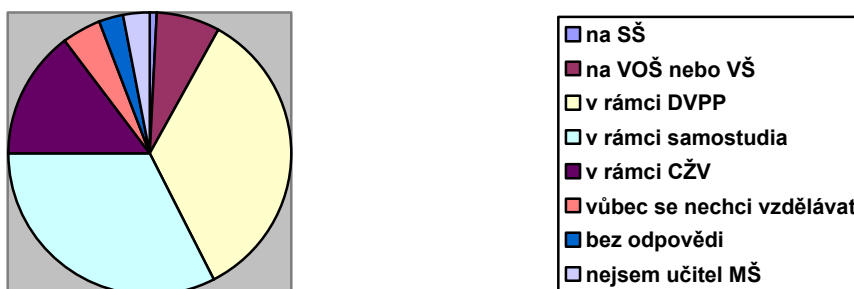
11.3 Výzkumná otázka 1, tvrzení 3

Výzkumná otázka: Znají učitelé mateřské školy možnosti sebevzdělávání?

Tvrzení: Většina učitelů mateřské školy zná možnosti dalšího vzdělávání.

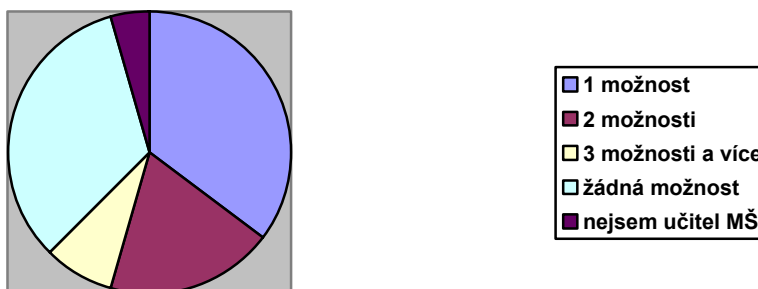
Otázka položená v dotazníku: Kde se chcete dále vzdělávat? V jaké oblasti byste si chtěl/a vy osobně zvyšovat nebo prohlubovat kvalifikaci? Můžete, prosím, vyjmenovat další oblasti vzdělávání, kde si může učitel MŠ zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci?

Základní otázka: Kde se chcete dále vzdělávat?

Komentář k výsledku šetření: V této části byl zjišťován zájem učitelů o vzdělávání v pojetí zvýšení kvalifikace a prohloubení kvalifikace. Bylo získáno 233 odpovědí od 136 respondentů. Učitelé se nejčastěji chtějí vzdělávat v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ve vzdělávacích institucích. Tato možnost byla zvolena 81krát (35%). Na druhém místě respondenti volili možnost v rámci samostudia, a to 76krát (33%). Potvrdilo se, že o tradiční formy vzdělávání je zájem. Často vybírali respondenti možnost v rámci celoživotního vzdělávání, a to 35krát (15%). Pouze 10 učitelů (7%) se nechce vůbec vzdělávat.

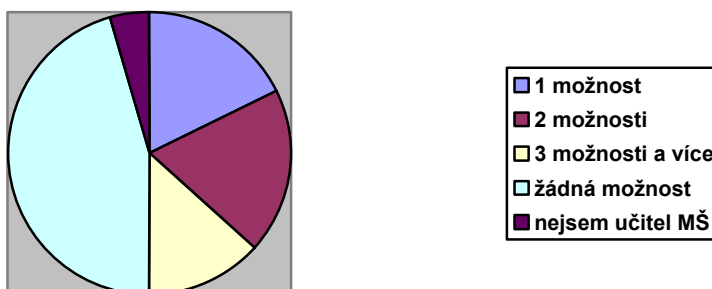
Doplňující otázka č. 1: V jaké oblasti byste si chtěl/a vy osobně zvyšovat nebo prohlubovat kvalifikaci?

Komentář k výsledku šetření: Respondentům byla položena otevřená otázka, kde měli vyjmenovat oblasti vzdělávání, ve kterých by si sami chtěli zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci. Zde uváděli možnosti zvyšování i prohlubování kvalifikace na vysokých školách, v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a v jiných vzdělávacích institucích. Z důvodu velkého množství variant a neupřesnění, zda jde o zvýšení nebo prohloubení kvalifikace, nebylo možné vytvořit jakékoliv skupiny možností. Proto pro potřebu vyhodnocení odpovědí uvádím, kolik možností vzdělávání učitelé uvedli.

Jednu možnost uvedlo 48 učitelů (36%), dvě možnosti uvedlo 26 učitelů (19%), tři a více možností uvedlo 11 učitelů (8%). Žádnou možnost neuvedlo 45 učitelů (33%).

Doplňující otázka č. 2: Můžete, prosím, vyjmenovat další oblasti vzdělávání, kde si může učitel MŠ zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci?

Komentář k výsledku šetření: Respondentům byla položena otevřená otázka. Měli vyjmenovat oblasti vzdělávání, kde si může učitel mateřské školy zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci. Jednu možnost uvedlo 24 učitelů (18%), dvě možnosti uvedlo

26 učitelů (19%), tři a více možností uvedlo 18 učitelů (13%). Ani jednu možnost nezapsalo 62 učitelů (46%).

Odpověď na výzkumnou otázku: Učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání a chtějí se dále vzdělávat – zvýšit a prohloubit kvalifikaci. Dokáží si vybrat vzdělávací instituci. 63% učitelů dokáže pojmenovat oblast, ve které by se chtěli sami vzdělávat. Další oblast/i vzdělávání dokáže pojmenovat pouze 50% učitelů.

Pravdivost tvrzení: Získaná data potvrzují platnost tvrzení. Učitelé mateřské školy vědí, kde se mohou dále vzdělávat a chtějí se vzdělávat (93%).

I v tomto případě (doplňující otázka č. 1) získaná data potvrzují platnost tvrzení. Učitelé mateřské školy znají oblast, ve které se chtějí sami vzdělávat (63%).

Tvrzení (doplňující otázka č. 2) nebylo získanými daty ověřeno. Pouze 50% učitelů dokáže vyjmenovat další možnosti sebevzdělávání.

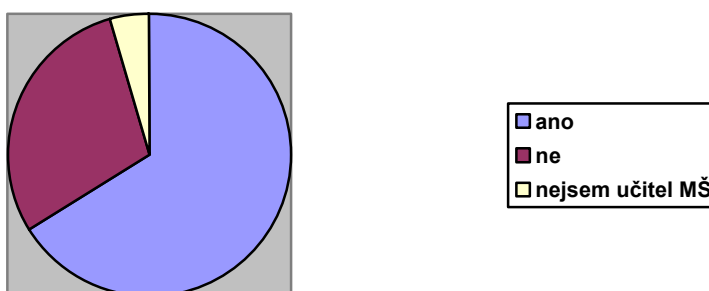
11.4 Výzkumná otázka 3, tvrzení 4

Výzkumná otázka: Ovlivňuje učitele mateřské školy při rozhodování o dalším vzdělávání příprava kariérního řádu pro pedagogické pracovníky?

Tvrzení: Většinu učitelů mateřské školy bude kariérní řád motivovat ke vzdělávání.

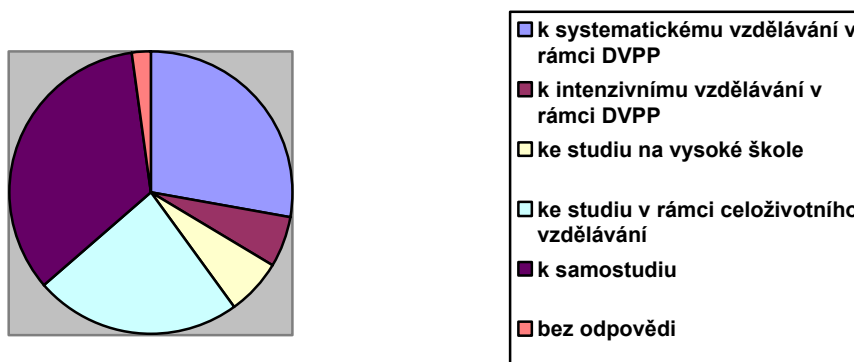
Otázka položená v dotazníku: Připravuje se kariérní řád pro pedagogické pracovníky. Bude vás existence tohoto dokumentu motivovat k dalšímu vzdělávání?

Základní otázka: Bude vás existence kariérního řádu motivovat k dalšímu vzdělávání?

Komentář k výsledku šetření: Celkem 90 učitelů (66%) uvádí, že je existence kariérního řádu bude motivovat k dalšímu vzdělávání. 40 učitelů (29%) nebude kariérní řád motivovat k dalšímu vzdělávání. Je mezi nimi 22 učitelů ze skupiny učitelů, kteří mají 31 a více let pedagogické praxe (starší učitelé).

Doplňující otázka č. 1: K jakému vzdělávání vás bude existence kariérního řádu motivovat?

Komentář k výsledku šetření: V této otázce bylo zaznamenáno 140 odpovědí. I zde se potvrdilo, že učitelé mají největší zájem o tradiční formy vzdělávání, to je o vzdělávání v rámci DVPP 47krát (34%), CŽV 33krát (24%) a samostudia 48krát (34%) a že právě

k tomuto vzdělávání bude učitele především motivovat existence kariérního řádu. Možnost, že bude existence kariérního řádu motivovat učitele ke studiu na vysoké škole byla zvolena 9krát (6%).

Odpověď na výzkumnou otázku: Učitele mateřské školy bude existence kariérního řádu motivovat k dalšímu vzdělávání. Zatím tomu tak není, příprava kariérního řádu učitele neovlivňuje. Při tomto tvrzení vycházím ze zaznamenaných odpovědí v otázce: Uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci? Zde vybrali odpověď chci se připravit na dobu, kdy vejde v platnost kariérní řád pouze 3 učitelé (2% dotázaných).

Pravdivost tvrzení: Tvrzení bylo ověřeno. 66% učitelů mateřské školy v okrese Pelhřimov bude existence kariérního řádu motivovat k dalšímu vzdělávání.

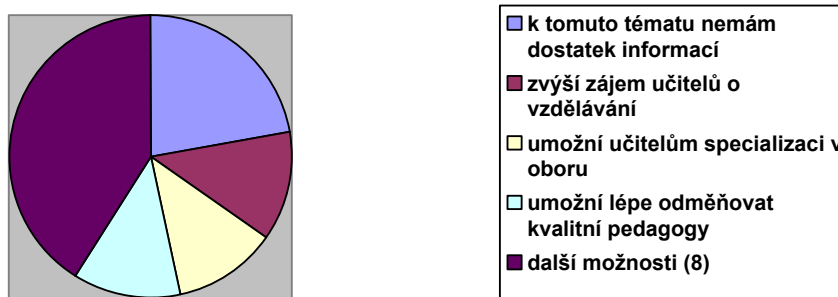
11.5 Výzkumná otázka 3, tvrzení 5

Výzkumná otázka: Ovlivňuje učitele mateřské školy při rozhodování o dalším vzdělávání příprava kariérního řádu?

Tvrzení: Většina učitelů mateřské školy má informace o přípravě kariérního řádu.

Otázka položená v dotazníku: Co považujete za největší výhody, které kariérní řád přinese? Co považujete za nevýhody kariérního řádu?

Základní otázka č. 1: Co považujete za výhody kariérního řádu?

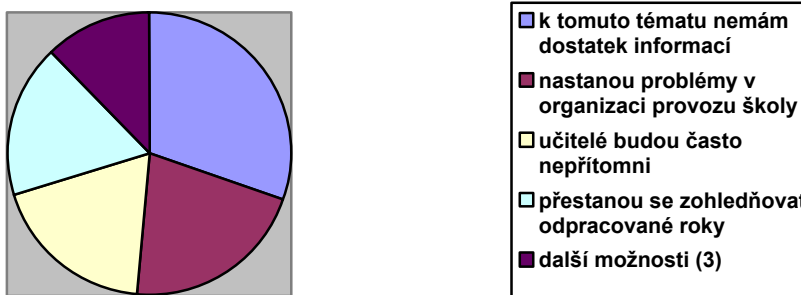

Komentář k výsledkům šetření: K této otázce bylo získáno 256 odpovědí. Nejčastěji respondenti volili odpověď k tomuto tématu nemám dostatek informací, a to 59krát (23%). Provedu-li přepočítání na počet učitelů, tuto odpověď volilo 43% dotázaných.

Učitelé volili také možnost zvýší zájem učitelů o vzdělávání 32krát (13%), též možnost umožní učitelům další specializaci v oboru, a to 30krát (12%), což svědčí o povědomí učitelů o existenci § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Možnost umožní lépe odměňovat kvalitní pedagogy zvolili respondenti 31krát (12%).

Jinými odpověďmi, které respondenti volili a v grafu jsou uvedeny jako další možnosti, jsou: usnadní učitelům zvyšování a prohlubování kvalifikace 24krát (9%), zvýší prestiž pedagogická profese 23krát (9%), vzdělání učitelé pozitivně ovlivní kvalitu vzdělávání ve školách 20krát (8%), do školství přinese více peněz určených k odměňování kvalitních učitelů 13krát (5%), do školství přiláká kvalitní osobnosti 10krát (4%), umožní učitelům předem se připravit na dráhu vedoucího pracovníka 6krát (2%), nejsem učitel MŠ 6krát (2%), nevidím výhody 2krát (1%).

Základní otázka č. 2: Co považujete za nevýhody kariérního řádu?

Komentář k výsledku šetření: K této otázce bylo zaznamenáno 212 odpovědí. Nejčastěji učitelé volili odpověď k tomuto tématu nemám dostatek informací, a to 64krát (30%). Provedu-li přepočítání na počet učitelů, volilo tuto odpověď 47% učitelů.

Dále učitelé volili možnost nastanou problémy v organizaci provozu školy 45krát (21%), učitelé budou často nepřítomni na pracovišti 40krát (19%), přestanou se zohledňovat odpracované roky 37krát (18%).

Dalšími odpověďmi, které respondenti volili a které nejsou uvedeny v grafu jsou: častá nepřítomnost učitelů negativně ovlivní kvalitu vzdělávání ve školách 15krát (7%), učitelé se budou muset systematicky vzdělávat 5krát (2%), nejsem učitel MŠ 6krát (3%).

Odpověď na výzkumnou otázku: Při rozhodování o dalším vzdělávání neovlivňuje učitele příprava kariérního řádu.

Pravdivost tvrzení: Pravdivost tvrzení nelze stanovit. V základní otázce č. 1 a č. 2 volili respondenti alespoň 1krát variantu k tomuto tématu nemám dostatek informací v 64 případech (47%). Pouze 53% respondentů vybíralo jinou možnost (jiné možnosti) a tím hodnotilo výhody a nevýhody kariérního řádu. Podle stanoveného pravidla pro určení většiny respondentů se nedá jednoznačně stanovit, zda většina učitelů MŠ v okrese Pelhřimov má nebo nemá informace o přípravě kariérního řádu.

12 Vyhodnocení dotazníku pro ředitele mateřské školy

V této části je vyhodnocováno 24 dotazníků, které vyplnili ředitelé mateřských škol v okrese Pelhřimov. Zvolené varianty odpovědí označovali křížkem, mohli volit více variant v každém sloupci, počet nebyl omezen. V grafech je zaznamenáno, kolikrát byla nabídnutá varianta odpovědi zvolena. V komentáři je zapsán počet respondentů nebo počet odpovědí a přepočítáno na procenta. 100% je celkový počet respondentů nebo celkový počet odpovědí.

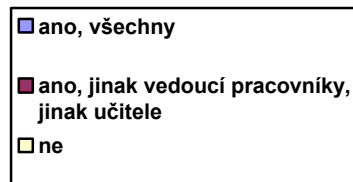
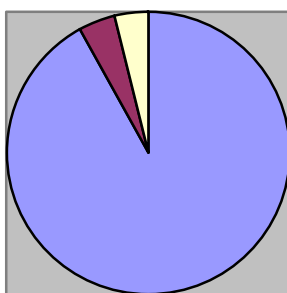
12.1 Výzkumná otázka 4

Výzkumná otázka: Vytvářejí ředitelé mateřských škol podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků?

Tvrzení: Nebylo stanoveno.

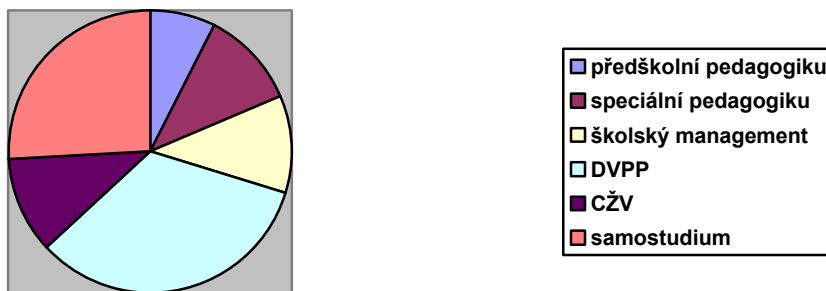
Otázka položená v dotazníku: Podporujete vzdělávání učitelů ve vaší škole? Jaké druhy vzdělávání učitelů podporujete ve vaší škole?

Základní otázka: Podporujete vzdělávání učitelů ve vaší škole?

Komentář k výsledku šetření: Na otázku, zda ředitelé mateřských škol podporují vzdělávání učitelů ve své škole odpovědělo 23 (96%) ano. Z toho jeden ředitel podporuje jiným způsobem učitele a jiným způsobem vedoucí pracovníky. Pouze 1 ředitel (4%) vzdělávání učitelů nepodporuje. Právě tento ředitel se v další části vyjádřil, že vzdělávání je volbou učitele.

Doplňující otázka č. 1: Jaké druhy vzdělávání učitelů podporujete ve vaší škole?

Komentář k výsledku šetření: V této části respondenti označili 27 odpovědí. Z nabídnutých odpovědí nejčastěji ředitelé volili, že podporují další vzdělávání pedagogických pracovníků ve vzdělávacích institucích – 9krát (33%) a samostudium – 7krát (26%). Odpověď, že ředitelé podporují studium učitelů na vysoké škole (předškolní pedagogika, speciální pedagogika, školský management), byla zaznamenána 8krát (30%). Možnost podporují studium v rámci celoživotního vzdělávání byla zvolena pouze 3krát (11%). Právě tento druh studia bude však v budoucnu velmi potřebným a žádaným.

Odpověď na výzkumnou otázku: Prvním předpokladem pro vytváření podmínek pro vzdělávání učitelů je podpora vzdělávání učitelů. Bylo zjištěno, že 96% ředitelů mateřských škol v okrese Pelhřimov podporuje vzdělávání učitelů, a to především další vzdělávání pedagogických pracovníků ve vzdělávacích institucích, samostudium a studium na vysoké škole.

Pravdivost tvrzení: Tvrzení nebylo stanoveno.

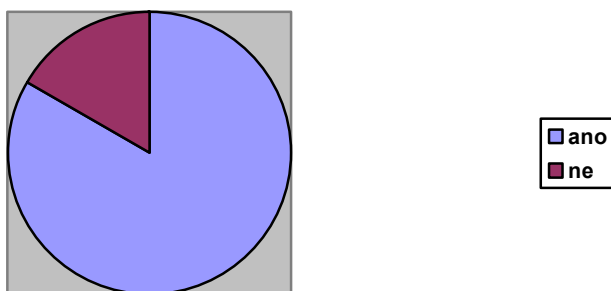
12.2 Výzkumná otázka 4, tvrzení 6

Výzkumná otázka: Vytvářejí ředitelé mateřských škol podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků?

Tvrzení: Většina ředitelů přistupuje ke vzdělávání učitelů systematicky.

Otázka položená v dotazníku: Přistupujete k problematice vzdělávání učitelů systematicky? K čemu při plánování vzdělávání přihlížíte?

Základní otázka: Přistupujete k problematice vzdělávání učitelů systematicky?

Komentář k výsledku šetření: 20 ředitelů (83%) uvádí, že ke vzdělávání přistupuje systematicky. Pouze 4 ředitelé (17%) systematický přístup neuplatňují. Tito ředitelé uvádějí, že mají zpracován pouze formální plán dalšího vzdělávání, případně nemají žádný i přesto, že zpracování plánu dalšího vzdělávání je povinné. Jsou přesvědčeni, že vzdělávání je volbou učitele.

Doplňující otázka č. 1: K čemu při plánování vzdělávání přihlížíte?

Komentář k výsledku šetření: V této části bylo získáno 60 odpovědí. 15krát (25%) byla zvolena možnost přihlížím k potřebám školy, 14krát (23%) byla zvolena možnost přihlížím ke studijním zájmům každého učitele. Možnost přihlížím k rozpočtu školy

byla zvolena 9krát (15%). 8krát (14%) bylo uvedeno mám zpracovaný podrobný plán dalšího vzdělávání.

Dalšími možnostmi, které respondenti volili, byly možnosti hovořím o potřebě vzdělávání na pedagogických radách 5krát (8%), vedu individuální motivační rozhovory s učiteli 5krát (8%), mám zpracovaný podrobný plán dalšího vzdělávání pro každého učitele 4krát (7%).

Ředitelé nejčastěji uvádějí, že přihlížejí k potřebám školy, ke studijním zájmům a k rozpočtu školy – celkem 38krát. K těmto podmínkám je přihlíženo právě při stanovování písemného plánu dalšího vzdělávání podle zákona.

Slovní motivace (hovořím o potřebě vzdělávání na pedagogických radách, vedu individuální motivační rozhovory) je řediteli označena pouze 10krát.

Odpověď na výzkumnou otázku: Jednou z podmínek, které ředitelé mateřských škol vytvářejí je zajištění systematičnosti při podpoře dalšího vzdělávání učitelů. 83% ředitelů uvádí, že přistupují k dalšímu vzdělávání systematicky. Znamená to, že ve většině případů mají zpracován plán dalšího vzdělávání, přihlížejí ke studijním zájmům učitelů, k potřebám i rozpočtu školy.

Pravdivost tvrzení: Tvrzení bylo ověřeno. 83% ředitelů přistupuje ke vzdělávání učitelů systematicky.

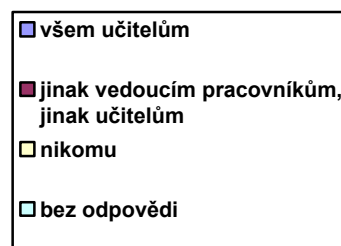
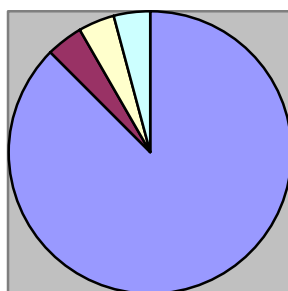
12.3 Výzkumná otázka 4, tvrzení 7

Výzkumná otázka: Vytvářejí ředitelé mateřských škol podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků?

Tvrzení: Většina ředitelů vytváří podmínky pro vzdělávání učitelů.

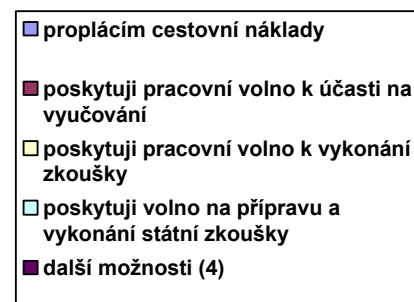
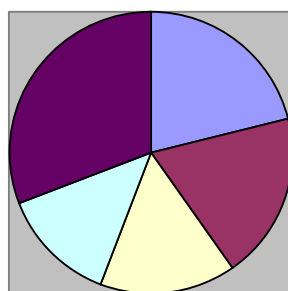
Otázka položená v dotazníku: Komu a jaké podmínky pro vzdělávání vytváříte?

Základní otázka: Komu vytváříte podmínky pro vzdělávání?

Komentář k výsledku šetření: 22 ředitelů mateřských škol (92%) uvádí, že podmínky pro vzdělávání vytvářejí. Z toho 21 ředitelů vytvářejí podmínky stejné učitelům i vedoucím pracovníkům, pouze jeden ředitel vytváří jiné podmínky pro učitele a jiné podmínky pro vedoucí pracovníky.

Doplňující otázka č. 1: Jaké podmínky pro vzdělávání vytváříte?

Komentář k výsledku šetření: V této části bylo získáno 52 odpovědí. Nejčastěji 11krát (21%) respondenti volili odpověď proplácím cestovní náklady, možnost poskytnout pracovní volno s náhradou platu k účasti na vyučování byla zvolena 10krát (19%), možnost poskytnout pracovní volno s náhradou platu k vykonání zkoušky byla zvolena

8krát (15%), možnost poskytnutí pracovní volno na přípravu a vykonání státní závěrečné zkoušky byla zvolena 7krát (14%).

Dalšími možnostmi, které respondenti volili, byly možnosti přispívám na nákup knih a učebních textů 7krát (14%), motivuji učitele finančně 4krát (7%), poskytnutí pracovní volno s náhradou platu k vypracování a obhajobě závěrečné práce 3krát (6%) a uzavírám kvalifikační dohodu 2krát (4%).

Odpověď na výzkumnou otázku: Další podmínkou, kterou ředitelé škol učitelům vytvářejí, je především poskytnutí volna na vzdělávání, úhrada cestovních nákladů a příspěvek na nákup knih a učebních textů. I v tomto případě lze na základě výzkumu konstatovat, že ředitelé tyto podmínky vytvářejí.

Pravdivost tvrzení: Získaná data potvrzují platnost tvrzení. 92% ředitelů vytváří podmínky pro vzdělávání učitelů.

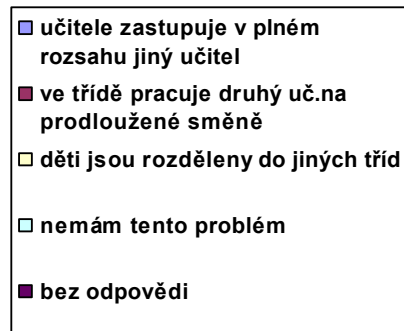
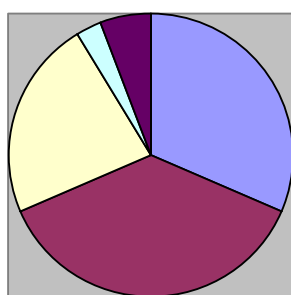
12.4 Výzkumná otázka 4, tvrzení 8

Výzkumná otázka: Vytvářejí ředitelé mateřských škol podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků?

Tvrzení: Většina ředitelů řeší nepřítomnost učitele na pracovišti z důvodu studia prodloužením přímé pedagogické činnosti jinému učiteli.

Otázka položená v dotazníku: Jak řešíte nepřítomnost pracovníka na pracovišti z důvodu studia?

Základní otázka: Jak řešíte nepřítomnost pracovníka na pracovišti z důvodu studia?

Komentář k výsledku šetření: V této části bylo získáno 35 odpovědí. 13krát (37%) volili ředitelé variantu ve třídě pracuje druhý učitel na prodloužené směně, 11krát (31%) učitele zastupuje v plném rozsahu jiný pedagogický pracovník. Možnost děti jsou rozděleny do jiných tříd byla zvolena 8krát (23%). 1krát (3%) byla zvolena možnost nemám tento problém, 2krát (6%) nebylo odpovězeno.

Z dotazníků lze zjistit, že 13 ředitelů (54%) uvádí jako jedinou možnost nebo jednu ze zvolených možností variantu ve třídě pracuje druhý učitel na prodloužené směně. Častá volba této možnosti svědčí o tom, že v mateřských školách v okrese Pelhřimov pravděpodobně překračují učitelé v době studia jiných pedagogických pracovníků míru přímé pedagogické činnosti a mohou být přetěžováni.

8 ředitelů (33%) uvádí jako jedinou možnost nebo jednu ze zvolených možností variantu děti jsou rozděleny do jiných tříd. Častá volba této možnosti může nasvědčovat tomu, že jsou přetěžovány děti, jsou oddělovány od skupiny, mohou strádat. Tato situace také může vyvolat vlnu nespokojenosti rodičů a v návaznosti na nepohodu ve třídě také přetížení učitelů.

11 ředitelů (46%) uvádí jako jedinou možnost nebo jednu za zvolených možností učitele zastupuje v plném rozsahu jiný pedagogický pracovník. Pouze 5 z nich tuto možnost uvádí jako jedinou. Vždy se jedná o školu samostatnou, jednotřídku nebo dvoutřídku.

Odpověď na výzkumnou otázku: Další z podmínek, kterou ředitelé mateřských škol vytvářejí, je zajištění klidného chodu školy v době vzdělávání učitelů bez přetěžování dětí i ostatních učitelů. Z výzkumu vyplývá, že tato podmínka je vytvářena částečně.

Pravdivost tvrzení: Tvrzení nebylo získanými daty ověřeno. Variantu nepřítomnost pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání je řešena prodloužením přímé pedagogické činnosti jinému učiteli zvolilo 54% ředitelů mateřských škol v okrese Pelhřimov.

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání, zda mají o vzdělávání zájem a zda je při rozhodování o dalším vzdělávání ovlivňuje příprava kariérního řádu. Dále bylo mým zájmem zjistit, zda a jak ředitelé mateřských škol vytvářejí podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

V teoretické části se mi podařilo získat a utřídit informace o požadavcích na činnost učitele mateřské školy především v oblasti odborné a právní a zasunout je do souvislosti s celospolečenskými směry vzdělávání učitelů MŠ. Na základě těchto poznatků se mi podařilo stanovit výzkumné otázky, jednotlivá tvrzení, formulovat otázky položené respondentům a provést výzkum.

Dotazníkovým šetřením se mi podařilo získat odpovědi na výzkumné otázky:

- Znají učitelé mateřské školy možnosti sebevzdělávání? Mají učitelé mateřské školy zájem o vzdělávání?

Většina učitelů mateřské školy zná možnosti sebevzdělávání v pojetí získávání kvalifikace. Kvalifikační předpoklady pro výkon činnosti učitele mateřské školy získávají na střední pedagogické škole, na vyšší odborné škole nebo na vysoké škole, a to především před nástupem do praxe. Nepotvrdilo se však tvrzení, že většina učitelů přichází do praxe s odbornou kvalifikací získanou na střední pedagogické škole.

Většina učitelů mateřské školy zná možnosti sebevzdělávání v pojetí dalšího profesního rozvoje. Učitelé využívají možnosti sebevzdělávání na vysoké škole – získání a zvýšení kvalifikace. V tomto smyslu se však nepotvrdilo tvrzení, že učitelé mateřské školy se chtějí dále vzdělávat. V horizontu pěti let plánuje zvýšení kvalifikace na vysoké škole pouze necelá čtvrtina respondentů.

Většina učitelů mateřské školy zná možnosti sebevzdělávání a chce se dále vzdělávat – zvýšit a prohloubit kvalifikaci. Dokáží si vybrat vzdělávací instituci a pojmenovat oblast, ve které by se chtěli sami vzdělávat. Tvrzení, že učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání se potvrdilo, vzdělávací instituci si dokážou vybrat téměř všichni učitelé a většina dokáže pojmenovat oblast, ve které se chtějí vzdělávat.

- Ovlivňuje učitele mateřské školy při rozhodování o dalším vzdělávání příprava kariérního řádu pro pedagogické pracovníky?

Většina respondentů uvádí, že je existence kariérního řádu bude motivovat k dalšímu sebevzdělávání. Zatím tomu tak není, příprava kariérního řádu učitele k dalšímu

vzdělávání nemotivuje. Důvodem může být i to, že zatím nemají dostatek informací o přípravě kariérního řádu, což vyplynulo z výsledku šetření. Potvrdilo se stanovené tvrzení. Většinu učitelů mateřské školy v okrese Pelhřimov bude existence kariérního řádu motivovat k dalšímu vzdělávání.

- Vytvářejí ředitelé mateřských škol podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků?

Téměř všichni ředitelé mateřských škol podporují vzdělávání učitelů ve svých školách, a to především další vzdělávání pedagogických pracovníků ve vzdělávacích institucích, samostudium a studium na vysoké škole. Systematicky přistupuje k problematice vzdělávání většina ředitelů. To znamená, že ve většině případů mají zpracován plán dalšího vzdělávání, při zpracování tohoto dokumentu přihlížejí ke studijním zájmům učitelů, k potřebám i rozpočtu školy. Tvrzení, že většina ředitelů mateřské školy přistupuje ke vzdělávání učitelů systematicky se potvrdilo.

Dalšími podmínkami, které ředitelé vytvářejí, je poskytování volna na vzdělávání, úhrada cestovních nákladů a příspěvek na nákup knih a učebních textů. I v této oblasti lze potvrdit tvrzení. Většina ředitelů mateřských škol vytvářejí podmínky pro vzdělávání učitelů.

Další podmínkou, kterou ředitelé školy vytvářejí, je zajištění bezproblémového chodu školy po organizační stránce (zastupování nepřítomného pracovníka). Pro zajištění této podmínky volí ředitelé především variantu ve třídě pracuje druhá učitelka na prodloužené směně a variantu učitelku zastupuje v plném rozsahu jiný pedagogický pracovník. Tvrzení, že většina ředitelů řeší nepřítomnost učitele z důvodu studia prodloužením přímé pedagogické činnosti jinému učiteli, nelze potvrdit ani vyvrátit.

Na stanovené výzkumné otázky byly nalezeny odpovědi, jednotlivá tvrzení byla potvrzena nebo vyvrácena. Z mého pohledu považují cíl práce za splněný.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH DOKUMENTŮ

Literatura:

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. IBSN 80-85931-79-6.

HANZL, J.; ČERMÁK, J. *Školské zákony 2012*. Praha : Golden Books, 2012. IBSN 978-80-905075-2-4.

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

KOHNNOVÁ, J. (ed.). *Profesní rozvoj učitelů : Sborník příspěvků z konference*.

KOHNNOVÁ, J. *Podpora profesního rozvoje učitelů*. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, Křece, 2012. IBSN 978-80-7290-548-5.

PAVLOVSKÁ, M.; SYSLOVÁ, Z.; ŠMAHELOVÁ, B. *Dějiny předškolní pedagogiky*. Brno : Masarykova univerzita, 2012. IBSN 978-80-210-5981-8.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha : Portál, 2009. IBSN 978-80-7367-647-6.

SMOLÍKOVÁ, K.; OPRAVILOVÁ, E.; HAVLÍNOVÁ, M.; aj. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2004. IBSN 80-87000-00-5.

SYSLOVÁ, Z. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Praha : Grada Publishing 2013. IBSN 978-80-247-4309-7.

VYSOKAJOVÁ, M.; KAHLE, B.; RANDLOVÁ, N.; aj. *Zákoník práce : Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012. IBSN 978-80-7357-723-0.

WALTEROVÁ, E.; ČERNÝ, K.; GREGER, D., aj. *Školství věc (ne)veřejná? : Názory veřejnosti na školu a vzdělání*. Praha : Karolinum, 2010. IBSN 978-80-246-1882-1.

Elektronické dokumenty:

Anotace IPn : dokument 27.5.2011 [online]. Praha : MŠMT, 2011 [cit. 2013-12-26].

Dostupné na WWW:

<<http://www.msmt.cz/file/15973?highlightWords=ipn+kari%C3%A9rn%C3%AD+syst%C3%A9m>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2011-2015) : dokument č.j.:20271/2010-20 [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011 [cit 2013-12-10]. Dostupné na WWW:

< http://skolstvi.cirkev.cz/_d/Dlouhodoby-zamer-MSMT-2011-15.pdf>.

ET 2020 : dokument Strategie vzdělávání 2020 [online]. Praha : MŠMT [cit. 2013-12-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.vzdelavani2020.cz/et2020.html>>.

Hlavní směry strategie vzdělávací politiky do roku 2020 : Vstupní materiál do veřejné konzultace k přípravě Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2013-11-10]. Dostupné na WWW: <http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/hlavni-smery-strategie-vzdelavaci-politiky-cr-2020.pdf>.

Informace o nás : dokument [online]. Praha : Národní ústav pro další vzdělávání, úřední deska [cit. 2013-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.nidv.cz/cs/kontakty/uredni-deska/informace-o-nas.ep/>>.

Kariérní systém pedagogických pracovníků : článek [online]. Učitel'ské noviny, 2003 [citace 2013-11-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=4977&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>>.

Kariérní řád pro pedagogické zaměstnance školství na Slovensku : dokument [online]. Týdeník školství, archiv čísel, ročník 2012, číslo 35 [cit 2013-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2012/35/karierni-rad-pro-pedagogicke-zamestnance-skolstvi-na-slovensku/>>.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice : Bílá kniha [online]. Praha : MŠMT, Tauris, 2011. ISBN 80-211-0372-8 [cit. 2013-12-10]. Dostupné na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>>.

Prestiž povolání-červen 2013 : tisková zpráva EU 130903 3.9.2013 [online]. Praha : Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, 2013 [cit. 2013-10-18]. Dostupné na WWW: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7054/f3/eu130903.pdf>.

Připomínky SKAV, o.s. k návrhu nové koncepce kariérního systému učitelů : dokument [online]. SKAV-ke kariérnímu systému, 17.12.2010 [cit. 2013-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.zsmltu.cz/skav/wp-content/uploads/2012/01/SKAV-ke-kariernimu-systemu-17-12-10.doc>>.

Stanovisko Rady APU k realizaci IPn projektu Koncepce nového kariérního systému : dokument [online]. Stanovisko k současné tvorbě kariérního systému učitelů a ředitelů, 21.12.2012 [cit. 2013-12-27]. Dostupné na WWW: <http://www.apu-cr.cz/files/stanovisko_k_soucasne_tvorbe_karierniho_systemu_ucitelu_a_reditelu.pdf>.

Virtuální manažerská univerzita : diskuse k tématu Kariérní řád Centra školského managementu PedF UK v Praze [online]. Praha : ČŠM PedF UK, 2011 [cit. 2013-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://vmu.pedf.cuni.cz/moodle/mod/forum/view.php?id=5830>>.

Vyhláška č.317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků [online]. Praha : MŠMT 2013 [cit 2014-01-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.volny.cz/seminar.ms/>>.

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2010/2011 : soubor [online]. Praha : Česká školní inspekce, 2011 [cit. 2013-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.csicr.cz/getattachment/f62b6e80-bf60-4685-8a2d-25d328964309>>.

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2011/2012 : soubor [online]. Praha : Česká školní inspekce, 2013 [cit. 2013-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.csicr.cz/getattachment/e1b96137-2102-4a87-8cae-7384d9dba60c>>.

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2012/2013 : soubor [online]. Praha : Česká školní inspekce, 2013 [cit. 2013-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.csicr.cz/getattachment/c4dd8acf-2bcb-47a0-9245-8e2abece25e3>>.

Vzdělávání učitelů mateřských škol ve vzdělávacích systémech zemí EU : článek [online]. Praha : Metodický portál RVP, 2008 [cit. 2013-10-20]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/PO/2126/VZDELAVANI-UCITELU-MATERSKYCH-SKOL-VE-VZDELAVACICH-SYSTEMECH-ZEMI-EU.html>>.

Zápis z odborné diskuze k IPn : Kariérní systém–17.6.2011: výstup z odborné diskuze k projektovému záměru IPn Kariérní systém 28.6.2011 [online]. Praha : MŠMT, 2011 [cit. 2013-12-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/vystup-z-odborne-diskuze-k-projektovemu-zameru-ipn-karierni>>.

Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) [online]. Praha : MŠMT 2013 [cit. 2014-01-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi>>.

Příloha č. 1

Dotazník pro učitele mateřské školy

Dobrý den, jmenuji se Dana Koudelková, jsem vedoucí pracovnice v mateřské škole v Humpolci. Studuji 3. ročník bakalářského studia – školský management. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma Právní aspekty kvalifikovanosti pedagogických pracovníků mateřských škol v kontextu řízení škol. Cílem práce je zjistit, zda učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání, zda mají o vzdělávání zájem, zda je při rozhodování o studiu ovlivňuje příprava kariérního řádu. Dále pak, zda ředitelé mateřských škol vytvářejí podmínky pro vzdělávání učitelů. Pro potřeby této práce jsem sestavila dotazník pro ředitele mateřských škol a pro učitele mateřských škol. Obracím se na Vás, na kolegy a kolegyně v okrese Pelhřimov, s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Za vaši ochotu Vám moc děkuji.

Pokyny k vyplnění dotazníku:

Zvolenou variantu označte křížkem před vybranou možností.

Volte odpovědi v obou sloupcích.

Můžete zvolit více variant odpovědí, nejvýše však tři v každém sloupci.

U některých otázek je uvedena varianta „nejsem učitel MŠ“. Tuto odpověď volí pouze ředitelé, kteří řídí školu složenou z MŠ a ZŠ a nejsou učitelé mateřské školy.

1/ Jaké je vaše pracovní zařazení?

☐	Ředitel
☐	Zástupce/zástupkyně ředitele/ředitelky pro součást
☐	Vedoucí učitel/ka
☐	Učitel/ka
☐	Jiná možnost, prosím, uveďte jaká:

2/ Jaká je doba vaší pedagogické praxe?

☐	Do 10 let
☐	11 – 20 let
☐	21 – 30 let
☐	31 a více let

3/ Jak je organizovaná škola, ve které pracujete?

☐	Jednotřídka nebo dvoutřídka	☐	MŠ spojená se základní školou
☐	Troj a více třídní škola	☐	MŠ jako součást školy složené ze součástí
☐		☐	Samostatná mateřská škola
☐		☐	Jiná možnost

4/ Kde a kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci pro práci učitele/učitelky mateřské školy?

☐	Nejsem učitel/ka MŠ	☐	
☐	Nemám odbornou kvalifikaci	☐	
☐	Na střední pedagogické škole	☐	Před nástupem do praxe
☐		☐	V průběhu praxe
☐		☐	Právě studuji
☐	Na vyšší odborné škole	☐	Před nástupem do praxe
☐		☐	V průběhu praxe
☐		☐	Právě studuji
☐	Na vysoké škole (Bc.)	☐	Před nástupem do praxe
☐		☐	V průběhu praxe
☐		☐	Právě studuji
☐	Na vysoké škole (Mgr.)	☐	Před nástupem do praxe
☐		☐	V průběhu praxe
☐		☐	Právě studuji
☐	Jiná možnost, jaká:	☐	

5/ **Uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci a proč?** (zvýšením kvalifikace se rozumí změna hodnoty kvalifikace, její získání nebo rozšíření)

	Nejsem učitel/ka MŠ		
	Ano		Potřebuji získat odbornou kvalifikaci
			Cítím vlastní potřebu získat další vědomosti
			Cítím tlak ze strany vedení školy
			Cítím podporu a zájem ze strany vedení školy
			Chci se připravit na dobu, kdy vejde v platnost kariérní řád
			Chci se předem připravit na dráhu vedoucího pracovníka
			Jiný důvod, jaký:
	Ne		Moje vzdělání je dostačující
			Už jsem dosáhl/a nejvyššího vzdělání
			Omezuje mne můj věk
			Omezují mne soukromé povinnosti
			Necítím se na další studium
			Jiný důvod, jaký:

6/ **Kde se chcete dále vzdělávat?** (zde jde o **zvýšování kvalifikace** - změna hodnoty kvalifikace, její získání nebo rozšíření, ale také o **prohlubování kvalifikace** - průběžné doplňování).

	Nejsem učitel/ka MŠ
	Na střední škole
	Na vyšší odborné škole
	Na vysoké škole (Bc.)
	Na vysoké škole (Mgr.)
	V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ve vzdělávacích institucích
	V rámci samostudia
	V rámci celoživotního vzdělávání
	Vůbec se nechci vzdělávat
	Jiná možnost, jaká:

7/ **V jaké oblasti byste si chtěl/a vy osobně zvyšovat** (změna hodnoty kvalifikace, získávání nebo rozšíření) **nebo prohlubovat kvalifikaci** (průběžné doplňování)? **Uveďte, prosím:**

	Nejsem učitel/ka MŠ

8/ **Můžete, prosím, vyjmenovat další oblasti vzdělávání, kde si může učitel/ka MŠ zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci?**

	Nejsem učitel/ka MŠ

9/ **Připravuje se kariérní řád pro pedagogické pracovníky. Bude vás existence tohoto dokumentu motivovat k dalšímu vzdělávání?** (Kariérní řád by měl umožnit celoživotní zvyšování kvality práce učitelů, měl by být propojen s atestacemi a měl by navazovat na motivující systém odměňování na základě jasných pravidel. Kariérní řád by měl definovat jednotlivé kariérní stupně.)

	Nejsem učitel/ka MŠ		
	Ano		K systematickému vzdělávání v rámci DVPP
			K intenzivnímu vzdělávání v rámci DVPP
			Ke studiu na vysoké škole
			Ke studiu v rámci celoživotního vzdělávání
			K samostudiu
			Jiná možnost, jaká:
	Ne		

10/ Co považujete za největší výhody, které kariérní řád přinese?

	Nejsem učitel/ka MŠ
	Zvýší prestiž pedagogické profese
	Umožní lépe odměňovat kvalitní pedagogy
	Ušlechtlí učitelům zvyšování a prohlubování kvalifikace
	Zvýší zájem učitelů o vzdělávání
	Umožní učitelům další specializaci v oboru
	Umožní učitelům předem se připravit na dráhu vedoucího pracovníka
	Do školství přiláká kvalitní osobnosti
	Do školství přinese více peněz určených k odměňování kvalitních učitelů
	Vzdělání učitelé pozitivně ovlivní kvalitu vzdělávání ve školách
	K tomuto tématu nemám dostatek informací
	Jiná možnost, jaká:

11/ Co považujete za největší nevýhody, které přijetí kariérního řádu přinese?

	Nejsem učitel/ka MŠ
	Přestanou se zohledňovat odpracované roky
	Učitelé se budou muset systematicky vzdělávat
	Učitelé budou často nepřítomni na pracovišti
	Z důvodu nepřítomnosti učitelů na pracovišti nastanou problémy v organizaci provozu školy
	Častá nepřítomnost učitelů negativně ovlivní kvalitu vzdělávání ve školách
	K tomuto tématu nemám dostatek informací
	Jiná možnost, jaká:

Mám zájem o zaslání výsledků výzkumu

	Ano. e-mail:
	Ne

Příloha č. 2

Dotazník pro ředitele mateřské školy

Dobrý den, jmenuji se Dana Koudelková, jsem vedoucí pracovnice v mateřské škole v Humpolci. Studuji 3. ročník bakalářského studia – školský management. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma Právní aspekty kvalifikovanosti pedagogických pracovníků mateřských škol v kontextu řízení škol. Cílem práce je zjistit, zda učitelé mateřské školy znají možnosti sebevzdělávání, zda mají o vzdělávání zájem, zda je při rozhodování o studiu ovlivňuje příprava kariérního řádu. Dále pak, zda ředitelé mateřských škol vytvářejí podmínky pro vzdělávání učitelů. Pro potřeby této práce jsem sestavila dotazník pro ředitele mateřských škol a pro učitele mateřských škol. Obracím se na Vás, na kolegy a kolegyně v okrese Pelhřimov, s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Za vaši ochotu Vám moc děkuji.

Pokyny k vyplnění dotazníku:

Dotazník pro ředitele je rozdělen do dvou částí. V části A odpovídejte, prosím, jako pedagogický pracovník vykonávající přímou pedagogickou činnost. V části B volte odpovědi z pozice ředitele.

Zvolenou variantu označte křížkem před vybranou možností.

Volte odpovědi v obou sloupcích.

V části A můžete zvolit více variant odpovědí, nejvýše však tři v každém sloupci.

V části B není počet odpovědí omezen.

U některých otázek je uvedena varianta „nejsem učitel MŠ“. Tuto odpověď volí pouze ředitelé, kteří řídí školu složenou z MŠ a ZŠ a nejsou učiteli mateřské školy.

ČÁST A

1/ Jaké je vaše pracovní zařazení?

	Ředitel
	Zástupce/zástupkyně ředitele/ředitelky pro součást
	Vedoucí učitel/ka
	Učitel/ka
	Jiná možnost, prosím, uveďte jaká:

2/ Jaká je doba vaší pedagogické praxe?

	Do 10 let
	11 – 20 let
	21 – 30 let
	31 a více let

3/ Jak je organizovaná škola, ve které pracujete?

	Jednotřídka nebo dvoutřídka		MŠ spojená se základní školou
	Troj a více třídní škola		MŠ jako součást školy složené ze součástí
			Samostatná mateřská škola
			Jiná možnost

4/ Kde a kdy jste získal/a odbornou kvalifikaci pro práci učitele/učitelky mateřské školy?

	Nejsem učitel/ka MŠ		
	Nemám odbornou kvalifikaci		
	Na střední pedagogické škole		Před nástupem do praxe
			V průběhu praxe
			Právě studuji
	Na vyšší odborné škole		Před nástupem do praxe
			V průběhu praxe
			Právě studuji
	Na vysoké škole (Bc.)		Před nástupem do praxe
			V průběhu praxe
			Právě studuji
	Na vysoké škole (Mgr.)		Před nástupem do praxe
			V průběhu praxe
			Právě studuji
	Jiná možnost, jaká:		

5/ **Uvažujete o tom, že si v horizontu 5 let zvýšíte kvalifikaci a proč?** (zvýšením kvalifikace se rozumí změna hodnoty kvalifikace, její získání nebo rozšíření)

	Nejsem učitel/ka MŠ		
	Ano		Potřebuji získat odbornou kvalifikaci
			Cítím vlastní potřebu získat další vědomosti
			Cítím tlak ze strany vedení školy
			Cítím podporu a zájem ze strany vedení školy
			Chci se připravit na dobu, kdy vejde v platnost kariérní řád
			Chci se předem připravit na dráhu vedoucího pracovníka
			Jiný důvod, jaký:
	Ne		Moje vzdělání je dostačující
			Už jsem dosáhl/a nejvyššího vzdělání
			Omezuje mne můj věk
			Omezují mne soukromé povinnosti
			Necítím se na další studium
			Jiný důvod, jaký:

6/ **Kde se chcete dále vzdělávat?** (zde jde o **zvýšování kvalifikace** - změna hodnoty kvalifikace, její získání nebo rozšíření, ale také o **prohlubování kvalifikace** – průběžné doplňování).

	Nejsem učitel/ka MŠ
	Na střední škole
	Na vyšší odborné škole
	Na vysoké škole (Bc.)
	Na vysoké škole (Mgr.)
	V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ve vzdělávacích institucích
	V rámci samostudia
	V rámci celoživotního vzdělávání
	Vůbec se nechci vzdělávat
	Jiná možnost, jaká:

7/ **V jaké oblasti byste si chtěl/a vy osobně zvyšovat** (změna hodnoty kvalifikace, získávání nebo rozšíření) **nebo prohlubovat kvalifikaci** (průběžné doplňování)? **Uveďte, prosím:**

	Nejsem učitel/ka MŠ

8/ **Můžete, prosím, vyjmenovat další oblasti vzdělávání, kde si může učitel/ka MŠ zvýšit nebo prohloubit kvalifikaci?**

	Nejsem učitel/ka MŠ

9/ **Připravuje se kariérní řád pro pedagogické pracovníky. Bude vás existence tohoto dokumentu motivovat k dalšímu vzdělávání?** (Kariérní řád by měl umožnit celoživotní zvyšování kvality práce učitelů, měl by být propojen s atestacemi a měl by navazovat na motivující systém odměňování na základě jasných pravidel. Kariérní řád by měl definovat jednotlivé kariérní stupně.)

	Nejsem učitel/ka MŠ		
	Ano		K systematickému vzdělávání v rámci DVPP
			K intenzivnímu vzdělávání v rámci DVPP
			Ke studiu na vysoké škole
			Ke studiu v rámci celoživotního vzdělávání
			K samostudiu
			Jiná možnost, jaká:
	Ne		

10/ Co považujete za největší výhody, které kariérní řád přinese?

	Nejsem učitel/ka MŠ
	Zvýší prestiž pedagogické profese
	Umožní lépe odměňovat kvalitní pedagogy
	Ušlechtlí učitelům zvyšování a prohlubování kvalifikace
	Zvýší zájem učitelů o vzdělávání
	Umožní učitelům další specializaci v oboru
	Umožní učitelům předem se připravit na dahu vedoucího pracovníka
	Do školství přiláká kvalitní osobnosti
	Do školství přinese více peněz určených k odměňování kvalitních učitelů
	Vzdělání učitelé pozitivně ovlivní kvalitu vzdělávání ve školách
	K tomuto tématu nemám dostatek informací
	Jiná možnost, jaká:

11/ Co považujete za největší nevýhody, které přijetí kariérního řádu přinese?

	Nejsem učitel/ka MŠ
	Přestanou se zohledňovat odpracované roky
	Učitelé se budou muset systematicky vzdělávat
	Učitelé budou často nepřítomni na pracovišti
	Z důvodu nepřítomnosti učitelů na pracovišti nastanou problémy v organizaci provozu školy
	Častá nepřítomnost učitelů negativně ovlivní kvalitu vzdělávání ve školách
	K tomuto tématu nemám dostatek informací
	Jiná možnost, jaká:

ČÁST B

12/ Podporujete vzdělávání učitelů ve vaší škole?

	Ano, podporuji všechny učitele		Studium předškolní pedagogiky
			Studium speciální pedagogiky
			Studium školského managementu
			Další vzdělávání ped. pracovníků ve vzdělávacích institucích
			Celoživotní vzdělávání
			Samostudium
			Jiný druh studia, jaký:
	Podporuji pouze vedoucí prac.		Studium předškolní pedagogiky
			Studium speciální pedagogiky
			Studium školského managementu
			Další vzdělávání ped. pracovníků ve vzdělávacích institucích
			Celoživotní vzdělávání
			Samostudium
			Jiný druh studia, jaký:
	Ne		

13/ Přistupujete k problematice vzdělávání učitelů systematicky?

	Ano		Mám zpracovaný podrobný plán dalšího vzdělávání pro školu
			Mám zpracován podrobný plán dalšího vzdělávání pro každého učitele
			Přihlídím ke studijním zájmům každého učitele
			Přihlídím k potřebám školy
			Přihlídím k rozpočtu školy
			Hovořím o potřebě vzdělávání na pedagogických radách
			Vedu individuální motivační rozhovory s učiteli
			Jiná možnost, jaká:
	Ne		Mám zpracovaný pouze formální plán dalšího vzdělávání
			Nemám plán dalšího vzdělávání
			Vzdělávání je volbou učitele
			Jiná možnost, jaká:

14/ Komu a jaké podmínky pro vzdělávání vytváříte?

	Nepodporuji nikoho		
	Podporuji pouze vedoucí prac.		Motivuji je finančně
			Uzavírám s nimi kvalifikační dohodu
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu k účasti na vyučování
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu k vykonání zkoušky
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu k vypracování a obhajobě závěrečné práce
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu na přípravu a vykonání státní závěrečné zkoušky
			Proplácím cestovní náklady
			Přispívám na nákup knih a učebních textů
			Jiná možnost, jaká:
	Podporuji všechny učitele		Motivuji je finančně
			Uzavírám s nimi kvalifikační dohodu
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu k účasti na vyučování
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu k vykonání zkoušky
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu k vypracování a obhajobě závěrečné práce
			Poskytují pracovní volno s náhradou platu na přípravu a vykonání státní závěrečné zkoušky
			Proplácím cestovní náklady
			Přispívám na nákup knih a učebních textů
			Jiná možnost, jaká:

15/ Jak řešíte nepřítomnost pracovníka na pracovišti z důvodu studia?

	Učitelku zastupuje v plném rozsahu jiný pedagogický pracovník
	Ve třídě pracuje druhá učitelka na prodloužená směně
	Děti jsou rozděleny do jiných tříd
	Jiná možnost, jaká:

Mám zájem o zaslání výsledků výzkumu

	Ano, E-mail:
	Ne